

ГОРА®

10/2024

ГОРСКИ ПЕЧАТ
125
години

9 177086 1757009

STIHL

www.stihl.bg

can-am®

ZUNDERT
EXTREME

ZUNDERT-EXTREME.COM
София, 1839, Враждебна, ул. 68 №2,
Бургас, ул. Одрин №17
0700 50678

BRP BRAND

Издание на Изпълнителната агенция по горите

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:

Инж. Тони КРЪСТЕВ – директор на Дирекция „Горско стопанство“ в ИАГ

Членове:

Инж. Росен РАЙЧЕВ – заместник изпълнителен директор на ИАГ

Проф. д-р Иван ПАЛИГОРОВ – председател на Съюза на лесовъдите в България и преподавател по икономика и горска политика в ЛТУ

Доц. д-р Евгени ЦАВКОВ – преподавател по дендрология в ЛТУ и ръководител на Музея на Лесотехническия университет

Д-р инж. Георги ГОГУШЕВ – зам.-директор на Регионалната дирекция по горите – Благоевград

Д-р инж. Росен АНДРЕЕВ – експерт по ловно стопанство в Югозападното държавно предприятие

Секретар:

Радка ЛЯХОВА – главен експерт в Дирекция „Информационно-административни дейности“ в ИАГ

Главен редактор:

Юлия СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg

Зам. главен редактор:

Светлана БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg

Редакционен екип:

Женя СТОИЛОВА
редактор
zhenia.stoilova@gmail.com

Д-р инж. Павел ПАВЛОВ
редактор
pavelppj@gmail.com

Борислав БЕЛДЕВ
редактор
bbeldev@abv.bg

Ваня КИСЬОВА-ИЛИЕВА
технически редактор
vv.kisiova@gmail.com

Теменужка МАРКОВА
графичен дизайнер
pushkamarkova@abv.bg

Йордан ДАМЯНОВ
фоторепортер
jordan.damianov@abv.bg

Станислава КРУМОВА
старши счетоводител
tania_mit@abv.bg

Съдържание:

2 ИНТЕРВЮ С ИЗПЪЛНИТЕЛНИЯ ДИРЕКТОР НА ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА АГЕНЦИЯ ПО ГОРИТЕ ИНЖ. СТОЯН ТОШЕВ

4 ПРЕДСТАВЯМЕ ДЛС „ВОДЕН – ИРИ ХИСАР“ Благоденствието на дивеча изисква работа с науката и поглед в бъдещето

9 ГОРСКА СЕРТИФИКАЦИЯ Ревизирият национален FSC стандарт за сертификация на горите у нас е одобрен и влиза в сила

10 90 ГОДИНИ ПРИРОДЕН ПАРК „ВИТОША“ Зелената корона на столицата

15 ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Паметта към опазилите вярата, езика и великото ни минало е жива

17 ДОБРИ ПРАКТИКИ

Как намират площи за залесяване в ДГС – Разград

20 ЕДИН ДЕН НА ФОТОЛОВЕЦА

Еленски сватби в Родопите

22 ГОСТ НА РЕДАКЦИЯТА

Дирк Шмехел – координатор на Европейската горска комуникационна мрежа – Подгрупа „Горска педагогика“: Горската педагогика цели да ни научи как да действаме правилно

26 ГОРСКА ПЕДАГОГИКА – забавна страничка за малки и пораснали деца

III ФОТОКОНКУРС „Гората е в сърцето ми“

www.facebook.com/spisaniegoro

Снимка на корицата: Йордан ДАМЯНОВ

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 02 988 86 42
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg
spisaniegoro1899@gmail.com

Банка ДСК ЕАД,

София, клон Стамболийски,
IBAN: BG97STSA93003104045001
BIC: STSABGFS

Годишен абонамент - 30 лв.
Отделен брой - 3 лв.

Печатни коли 4.

Формат 1/8 от 60/90.
Броят е подписан за
печат на 12.12.2024 г.
Индекс 20346.
Печат „Фатум“ ООД
ISSN 0861 - 7570

Балансът на икономическите, социалните и екологичните функции на горите се постига с навременни лесовъдски дейности

– Инж. Тошев, какво от работата на ИАГ бихте искали да откриете, какви ще бъдат приоритетите през предстоящата година?

– Подобряването на контрола, правилното стопанисване на горите и запазването на дивеча винаги са били и ще продължат да бъдат приоритетите на Изпълнителната агенция по горите.

В изпълнение на тези задачи нашата цел е да оставим след себе си отгледана, хубава гора. Стопанисването на горския ресурс изисква много знания, умения и опит, но и внедряване на иновативни методи на работа и технологии. С това е свързан и нашият стремеж към разширяване и подобряване на системата за отчет и контрол.

Част от нововъведенията е системата за електронното разрешително за лов, която цели оптимизиране на контрола на ловните дейности на територията на страната. Разработката е на етап тестване в частта си индивидуален лов, както в държавни, така и в предоставени райони, но за да се внедри, е необходима промяна в нормативната уредба. Друга важна промяна, върху която се работи, е внедряването на нов софтуер за обектите по чл. 206 от Закона за горите. С всички иновативни мерки, включително електронните превозни билети, GPS проследяването, целим пътят на дървесината да бъде проследим, така че да се сведат до минимум човешката грешка и незаконните дейности.

Акцент в работата по контрола за опазване на горските територии е концентрацията на усилията на горските екипи при проверка на сечищата. Общ преглед на статистиката през последните години по отношение на извършваните проверки показва повишаване на броя им именно в обектите за добив. Причината

за това са усилията да пресечем нарушенията още в гората.

– Бихте ли коментирали измененията в Наредба № 8 за сечите в горите?

– Горската система не може да бъде устойчива, ако не проявим гъвкавост. Това е причината да разработваме промяна в Наредба № 8 за сечите, както и в Наредба № 5 за строителството и Наредба № 1 за контрола и опазването на горските територии, които са взаимосвързани и трябва да бъдат синхронизирани. Подготвяните промени в нормативната уредба са отворени за обществено обсъждане и всеки заинтересован може да изрази мнението си.

Нашата основна цел е навременното и устойчиво отглеждане и стопанисване на българските гори, с помощта на съвременна механизация, която от десетилетия се използва успешно в страните от Централна и Западна Европа. Използването на съвременна техника и технологии в горите прави труда по-ефективен,

по-безопасен и значително по-здаящ почвата и младите фиданки. Освен това така се компенсира липсата на работна ръка и се повишават социалният статус и нивото на образование на работниците в горите. Работата с модерна механизирани оператори на машини, завършили специални курсове, които ще получават и по-високо възнаграждение. Продуктивността на една такава машина е 100 – 150 куб. м дневно, което със сигурност ще допринесе за по-конкурентоспособни цени на дървесината.

Най-големият проблем идва от общото възприятие, че искаме да внедрим тези машини повсеместно, което не е вярно, защото не навсякъде са подходящи за работа в гората, а това зависи от особеностите на терена и дървостоя. Не целим пълна механизация на дърводобива, а разумна и целесъобразна, където условията позволяват това. Няма пречка и дори е необходимо да се съчетават различните средства

и начини за добив на дървесина. За нас водещо е лесовъдството, устойчивото стопанисване на дълговечни гори. Не се стремим към голи сечи, нито възнамеряваме да превръщаме горите в пътища под формата на просеки. Наредбата регламентира просеките за навлизане на специализирана горска техника да бъдат съобразени с терена, височината на дървостоя, вида на сечта в съответното насаждение, така че да се осигури възможност техниката да се използва правилно и рационално.

Новите технологии, квалифицираната работна ръка и възможностите на нормативната уредба са предпоставка за по-малко нарушения.

– Какви мерки предприемате, за да бъдат защитени от посегателства горските инспектори?

– Нашите служители са въоръжени, завършили са курсове за използване на помощни средства. Разполагат с автомобили, а през 2025 г. сме предвидили допълнително оборудване за служителите по контрол с помощни средства, бинокли, термовизори, оптимизиране на мобилната връзка. Водим разговори за възможността да снабдим горските инспектори с бодикамери, автомобилни камери за наблюдение и запис в реално време, които да бъдат свързани в система, обобщаваща цялата информация от извършването на проверките. Планираме да разработим софтуер, който ще подобри отчетността при извършването на контролните дейности.

Съществува добра практика на организирани акции с полицията по места. Където имаме информация за концентрация на нарушения, осигуряваме по-масово присъствие на наши служители, като информираме за това и съответните полицейски управления.

Имаме успехи в тази посока, но за съжаление, има и посегателства, и прояви на агресия срещу наши колеги.

По отношение на колегите съм убеден, че нито един от тях няма да отстъпи пред нарушителите, защото това са сърцати хора, които правят всичко възможно с риск за здравето и живота си, за да спрат незаконните дейности в горите.

– Тази година пожарите създадоха много сложна ситуация в цялата страна. Какви изводи

бяха направени и какви мерки ще бъдат предприети за превенция от пожари през следващата година?

– Лятото беше изключително тежко. От началото на годината в горските територии в страната са възникнали почти 600 пожара на площ 171 154 дка, като 14 624 дка от тях са върхови. За същия период през 2023 г. са възникнали 445 пожара на площ 63 718 дка, от които 6896 дка – върхови.

След пожарите беше направена инвентаризация на всички пострадали гори. С приоритет бяха тези, през които е преминал върхов пожар, за да се вземат мерки максимално бързо да се отстрани пострадалата дървесина и да бъдат залесени тези територии.

През пожароопасния сезон Изпълнителната агенция по горите предприе мащабна информационна кампания за опазване на горите от пожари, насочена към гражданското общество, която беше подкрепена от много областни управители и кметове. Само с общи усилия и работа на всички заинтересовани институции ще постигнем превенция на пожарите.

През 2025 г. тази кампания ще започне много по-рано, като се съсредоточим върху рисковете, които крие нерегламентираното палене на огън, и обърнем внимание на подходящите места за това особено където има висока посещаемост от туристи. Трябва да провокираме гражданска отговорност и непримиримост на обществото към негативните прояви. Дългосрочна, но сигурна превенция е възпитаването и информирането на подрастващото поколение и горската педагогика е изключително добър начин да стигнем до хората. В тази посока са насочени усилията ни.

– Какво още е необходимо да знаят хората за горските пожари?

– Хората трябва да знаят, че в един пожар не всичко е въпрос за техника. Не навсякъде може да използвате булдозери и противопожарни автомобили.

Затова повече разчитаме на професионализма и изключителните усилия на пожарникарите и екипите на предприятията, на горските и ловните стопанства, общините и доброволческите формирования. Всичките работят рамо до рамо. Трябва да се подчертае голямата роля на гор-

ските служители при гасене на горски пожари, защото те най-добре познават терена и проходимостта на горските пътища и така насочват действията на пожарникарите.

Много добра практика в това отношение са съвместните обучения на горски служители и пожарникари за ефективни действия при горски пожари.

– Какъв е образът на горския служител и какъв трябва да го вижда обществото в контекста на стогодишнината на Седмицата на гората?

– Българският народ е много тясно свързан с гората, тя е неговият живот. През предстоящата година се навършват 100 години от първото отбелязване на Седмицата на гората. За значимостта на това столетие най-добре говорят резултатите от лесовъдската дейност – огромните залесени територии, отвоювани със сила, енергия и отдаденост. Зад тази годишнина стоят трудът, усилията и постиженията на нашите предци, чийто морал и ценности трябва да пазим и да ни ръководят в работата ни. Обществото трябва да знае, че целта на лесовъда е да стопанисва гората, да я отглежда правилно, за да я направи дълговечна и богата.

Наистина трябва да обичуваме повече с хората, защото системата на горите все още е консервативна и затворена, а това със сигурност не ни помага. Трябва да разговаряме по проблемите, да ги разясняваме, за да може хората да се запознаят с работата на лесовъдите и да вярват в техния професионализъм.

– В навечерието на празниците с какви думи бихте искали да се обърнете към горската колегия?

– Искам да благодаря на хората, които приемат гората като призвание, че намират смисъл, сила и хъс да работят за нея, да я развиват, да я защитават. Искам да дам кураж на горските служители да продължат да устояват на трудностите и изпитанията на професията. Да се обърнат и към младите колеги, на които разчитаме да градят и надграждат започнатото. Да носят присърце горсколъжка, както го наричам – това е майсторлъжъкът за гората, това е нашата работа!

Дано са повече хората, които милеят за българската гора и съхраняват ценностите на лесовъдството!

**Разговора води Юлия СЪБЧЕВА
Снимка: Йордан ДАМЯНОВ**

Благоденствието на дивеча изисква работа с науката и поглед в бъдещето

В един обикновен и спокоен работен ден през 70-те години на отминалия век служители на Ловното стопанство „Воден – Ири Хисар“ се отправят към ловностопанските райони в изпълнение на служебния си дълг. Широко пръснатият горски масив се стеле пред тях, потънал в покой. Обаянието му е все така силно, нищо че гледката е вече отдавна позната. Те пристъпват сред дърветата и скоро погледът им спира в земята. Находката веднага грабва вниманието – рогата

са внушителни, очевидно крият в себе си потенциал. Любопитството и нетърпението на служителите да разберат вземат превес и падналата „корона“ е отнесена в катедрата по ловно стопанство на ВЛТИ (сега Лесотехнически университет), където е подложена на щателна оценка от специалисти. Комисията по оценяването, в която участват големите български учени – проф. Никола Ботев и проф. Иван Колев, измерва прецизно рогата. Становището им е катего-

рично: рогата надвишават по точки съществуващия по онова време световен рекорд на трофей от благороден елен, добит в Унгария. Новината достига до властта, която разпорежда на директора и служителите на Стопанството оставилият рогата си елен да бъде открит и отстрелян. През есента на 1975 г. благородният елен дава живота си, за да прослави България в международната ловна общественоост и да дари страната ни с първия ѝ световен рекорд. В годините след това

Колективът на ДЛС „Воден – Ири Хисар“ с директор инж. Кирил Колев, зам.-директор инж. Ивайло Дитов и главен счетоводител Анита Банова

родината ни е носител на още два световни рекорда, както и на редица капитални трофеи от благороден елен.

СЛЕДИТЕ НА МИНАЛОТО

Легендата за произхода на името на местността Ири Хисар е малко стряскаща. Идва от турското наименование „Ири асар“, което означава „гората на кривообесените“. Тук след Освобождението десетина души са били обвинени неправомерно в незаконна дейност и за наказание – обесени с главата надолу.

Историята на Стопанството изобщо е богата. Още от времето на Османската империя Воденската гора (името на първия участък „Воден“ и околната местност носи името на помпената станция, която запазва околните населени места с вода) е била част от чифлика на Махзар паша – висш турски военен, председателствал османския съд по време на процеса срещу Васил Левски. Работниците били българи, край чифлика се сформирало селце. Случва се така, че пашата изоставя чифлика и собствеността си, но селцето продължава своя живот. Доста по-късно чифликът е закупен от семейството на българския политик Иван Багрянов (по негова инициатива през 1925 г. се открива първата в Североизточна България туристическа хижа), който след края на политическата си активност идва тук и превръща запустелия чифлик в модерно земеделско стопанство. След осъждането му на смърт от Народния съд чифликът и всичките имоти на Багрянов са национализирани. На 13 февруари 1969 г. към участъка „Воден“ причисляват горско-технически участък „Липата“ от ДГС – Тутракан, по-известен в ловните среди като „Ири Хисар“, и така се оформя Представителното ловно стопанство.

Още от обявяването му за Представително ловно стопанство ролята и значимостта на днешното „Воден – Ири Хисар“ – териториално поделение на Североцентралното държавно предприятие – Габрово, не избледняват. Напротив – усилията, енергията, желанието, отдадеността и квалификацията на служителите и директори оттогава до днес не спират да тласкат Сто-

Инж. Кирил Колев – директор на ДЛС „Воден – Ири Хисар“

панството напред. Кое ли е разковничето за успехите в това кътче от страната ни, където благородният елен намира дом, чувства се прекрасно и се развива изключително добре?

ПЪРВИ СРЕЩИ

Наближаваме Държавното ловно стопанство „Воден – Ири Хисар“. От двете страни на шосето е стена от дървета, чиято сенчеста сърцевина е прорязана от мрежа слънчеви лъчи в късния следобед. Съобщаваме на служителите на входа на Стопанството, че екипът ни е очакван посетител и продължаваме към администрацията за среща с директора инж. Кирил Колев. Твърда ни предстои да разберем накъде ще ни отведат пътеките и какво ще ни разкажат служителите за двата ловно-технически участъка – „Воден“ и „Ири – Хисар“, скътани в североизточната част на Лудогорието, с хубави гори от цер, липа, благуна, ясен, акация, габър, летен дъб, черен и бял бор.

Водени от зам.-директора инж. Ивайло Дитов и главния инженер Георги Илиев, се отправяме към участъка „Воден“. Преди всичко посещаваме отдела, в който виждаме изведена през 2021 – 2022 г. постепенно-котловинна сеч, и от инж. Илиев научаваме, че тук тази практика е системна за подпомагане на естественото възобновяване, което се извършва чрез сеене на жълъд и изсичане на подлеса.

Грижете за гората в едно ловно стопанство са неотменни и постоянни, също както обгрижването на дивеча, което личи по редовното поддържане на хранилките и ежедневното им зареждане. Храната за благородните елени е умело прецизирана – дава им се зърно, люцерна. Стопанството разполага с машини за гранулиране, с които служителите сами приготвят зърното и люцерната под формата на гранули.

ДЛС „Воден – Ири Хисар“ е дом не само на благородния елен, но и на елена лопатар и сърната, на дивата свиня и немалко хищници като лисицата, чакала, язовеца, дивата котка. При високата концентрация на благородни елени в дадено място лопатарите и сърните са малко, но по следите личи, че са тук. От инж. Фатме Рефит, лесничей в ДЛС „Воден – Ири Хисар“, научаваме, че с лов на хищници в Стопанството се занимават ловните надзиратели и че дивата котка например, като защитен вид, е със стабилна численост в тукашните райони.

ЗУБРИТЕ

Една от отличителните черти на Стопанството е практиката по отглеждане и стопанисване на зубри. Именно тях искахме да зърнем час по-скоро и докато навлизаме в местообитанията им, един мъжкар ни изпраща с любопитен поглед, след като прекръсваме неговия водопой. Типичното за тези животни е, че мъжкарите живеят отделно от стадото, което в границите на ДЛС – „Воден – Ири Хисар“ наброява 90 индивида и обитава две големи открити площи. Там зубрите имат паша, но подхранването им със смяна и миксирана смес от люцерна, фураж, сено и зърно е целогодишно. От посегателства ги пази 800 ха здрава ограда, а за опресняване на кръвта на стадото през 2017 – 2018 г. в страната ни са внесени зубри от Полша и Швейцария. Оттогава смъртност няма. Към момента десетина от животните са на възраст около една година. Инж. Илиев ни разказва за интереса към стадото зубри на Фондация „По-диви Родопи“, която е част от паневропейската инициатива за възстановяване на дивата природа в Европа – Rewilding Europe. Един

от проектите на Фондацията е свързан с възстановяването на популацията на зубъра в диви условия по нашите земи. През миналата година експерт от Испания придружава екипа на Фондацията, който има намерение да закупи зубри от Стопанството, като оценява, че общото състояние на животните е доста добро и качеството им – завидно. Интересът към ловуването им обаче не е голям – споделя ни инж. Илиев – основно унгарци отправят периодично такава заявка. Квотата за отстрел всяка година е един зубър, но има случаи, когато, по преценка на директора, тя се променя на две животни от вида.

ПЛОДОВЕТЕ НА ПОЛОЖЕНИЯ ТРУД

Световният рекорд от 70-те години на миналия век и последващите няколко издигат славата на ДЛС „Воден – Ири Хисар“ и в организирания ловен туризъм. Стопанството се радва на силен интерес и по думите на директора инж. Кирил Колев то е доста по-популярно в чужбина, отколкото в България. Но и в страната ни все пак му се носи славата на най-добре устроеното ловно стопанство още от неговото създаване. Настоящето бере плодoвете на положения изключителен труд в миналото, на целенасочената научна селекционна работа, като, разбира се, надгражда.

„Горивото“ за успехите и добрите резултати идва от уникалните местообитания. Мощен тласък на ловностопанската дейност и ролята на Стопанството в ловната ни общественост дават и ежегодните събития, които „Воден – Ири Хисар“ организира и в които участва – Прегледът на паднали рога от благороден елен и Прегледът на трофеи, добити през септември – октомври. В това отношение Стопанството е пионер в страната. Австрия и Унгария, които правят прегледи на паднали рога от над 80 години, дават добър пример на воденските стопани на дивеча и вдъхновението от подобна дейност намира израз в България с осъществения през 2016 г. първи за страната преглед. Замисълът е да се покаже дивечовият потенциал на Стопанството чрез намерените из територията му рога на еле-

Инж. Георги Илиев – главен инженер

ни. Инициативата веднага среща подкрепа сред колеги от другите стопанства и ловците и през следващите години интересът към събитието расте. Вече е традиция то да бъде уважавано от специалисти в ловностопанската наука от ЛТУ, от представители на Министерството на земеделието и храните и други министерства, което говори за едно извоювано внимание на национално ниво. Прегледът на ловните трофеи, от своя страна, доказва какви са резултатите от работата на служителите през годината. Идеята за реализирането на инициативата се заражда след една командировка в Унгария, където стопаните на дивеча запитват унгарските си колеги какво още има да се направи, което българският опит пропуска. Преглед на трофеи от благороден елен е отговорът, който получават. И провеждат първия за страната ни такъв преглед през 2015 година. С унгарския опит обаче идва и един важен факт – до всеки изложен трофей на мястото, където се събират всички трофеи, стои ловният водач, който е водил ловеца по време на излета и който е разрешил отстрела на трофейното животно. Той разказва и се аргументира защо е позволил отстрела пред събралото се множество – представители на науката, ловни специалисти и ловци, служители от ловни и горски стопанства, представители на местната власт, деца от училища. У

Инж. Ивайло Дитов – зам.-директор

нас такава практика няма и до днес и това според директора инж. Кирил Колев е съществен проблем за ловното ни стопанство. Той споделя, че особено в близкото минало, а нерядко и днес в страната ни се отстрелват много млади или средновъзрастни благородни елени, които се продават като трофейни само и само да се усвоят парите от отстрела им. А това е особено вредно за популацията на благородния елен и намалява бъдещите шансове за качествени трофеи. Една от причините ДЛС „Воден – Ири Хисар“ да инвестира време и усилия в организирането на прегледи на ловни трофеи е желанието чрез подобно събитие да се спре това явление, като се внуши на колегията от други стопанства пагубният му ефект. Към днешна дата двата прегледа дават основание да се говори за вече установена ловна традиция у нас – такава, каквато я има в добре развитите ловни общества. И те ще продължават да се провеждат, защото са част от уникалността на Стопанството.

ИЗПИТАНИЕТО АЧС

Сериозно изпитание за екипа на ДЛС „Воден – Ири Хисар“ в близкото минало е африканската чума по свинете. За известно време болестта се е отразила доста негативно в две насоки – много висока смъртност на дивата свиня по територията на Стопанството и силно редуциране на запаса ѝ, както и

застой в дейностите поради наложените превантивни мерки от държавните и ветеринарните власти. Екипът на Стопанството е положил огромен труд по прибиране на трупите на дивите свине от терен и загробването им в специални ями, обеззаразяване на мястото, возилата, екипировката на служителите, изграждането на редица съоръжения за използване в борбата с болестта и други. За усърдието в прилагането на мерките за биосигурност, след проведени на територията на Стопанството два одита на Европейската комисия, която проверява България как осъществява мерките за питомната и дивата свиня, ДЛС „Воден – Ири Хисар“ получава награда от Министерството на земеделието и храните. Показаните отлични резултати пред двата одитни екипа на Комисията довеждат до отпускането на около 14 млн. евро на страната ни за справяне с щетите от чумата.

ДЪРВОДОБИВ

По пътя ни към временния склад за дървесина в гората разбираме от двамата ни придружители, че на територията на ДЛС „Воден – Ири Хисар“ е определен един-единствен участък, където се извършва маркирането и дърводобивът всяка година. С тази мярка се обезпечават спокойствието на дивеча особено през размножителния му период, а и се осигурява безопасен лов. Годишният дърводобив в Стопанството е над 35 000 м³ и се извършва от 3 бригади. Откакто съществува „Воден – Ири Хисар“, дърводобивът е практика със собствени работници. Тя се е превърнала в традиция, наследена и развивана и сега от инж. Колев. Основните проблеми към момента са липсата на пазари и ниските цени, на които се реализира тя. Срећнахме се с бригадата на Васил Димитров, който от няколко години работи в Стопанството, извоювал е признанието на колектива на „Воден – Ири Хисар“ и ни сподели колко са отговорни и работливи хората му.

ЗЕМЕДЕЛИЕ В ГОРАТА

Във втория ловно-технически участък „Ири Хисар“ една от основните дейности на Стопанството е земеделието. Тук се намира скла-

дът за зърно, а до него се издига и единственият в участъка ловен дом, известен като „Мечата бърлога“, построен през 1973 година. Земеделските дейности в Стопанството ръководи Манол Кившанов, който ни разказва как се стопанисват 12 750 дка земеделска площ. Постъпилата в склада прибрана реколтата (пшеница и ечемик) се обеззаразява със собствена машина, за да може да започне подготовката за есенната кампания по подхранване на дивеча и засяването на дивечовите ниви (3000 дка). Част от добитото зърно се реализира на пазара или се снабдяват другите ловни стопанства в околността, а останалото се ползва за

собствени нужди. Около 2000 дка е площта на засятата люцерна – част от нея също се продава, а което остане, отива в машината за гранулиране. Пасищата се простират на 650 дка, а в прибирането на реколтата участват комбайн и 11 трактора. Трудностите не подминават и този сектор – ниски изкупни цени и намалено търсене на зърно. Промяната в Закона за подпомагане на земеделските стопани, която не третира териториалните поделения на държавните предприятия като активни земеделски стопани, също е проблем. Затова Стопанството не получава подпомагане от Държавен фонд „Земеделие“ по различните проекти, а то е от осо-

Складът за обеззаразяване на зърно в участък „Ири Хисар“, където Манол Кившанов, ръководител-земеделие в Стопанството, следи отблизо работния процес

До временния склад за трупи се извозват ежедневно по 50 м³ дърва за отопление – бригадата на Васил Димитров работи методично и бързо покрива норматива за деня

Инж. Фатме Рефит – лесничей

бено значение – загубите са в размер на 600 000 лв. годишно. Адаптирането към проблема е ключът за справянето с него – служителите сеят култури, които изискват минимални разходи и нямат нужда от торене.

РАЗСЕЛВАНЕ НА ДИВЕЧА

Въпросът с разселването на дивеч – основен за българското ловно стопанство – тук се решава по естествен път. Оградите не представляват трудност за благородния елен да ги прескочи, животните имат свободата да се придвижват от единия в другия участък, където сватбуват. Заслужава си обаче, споделя инж. Колев, да се работи целенасочено и системно със запаса на елена лопатар – видът има потенциал за успешно разселване в природата, което е и желателно предвид ниската му численост в страната. Любопитен е методът за определяне на плътността на едрия дивеч в Стопанството, известен като Метод на случайните срещи. Разработен е от експерти от Катедрата по ловно стопанство в ЛТУ. Чрез фотокапани, разположени в квадратна мрежа, се засича плътността на дивеча през различните сезони и оттам се правят изводи за предпочитанията му към местообитанията. Изградената мрежа от камери за наблюдение в двата ловностопански участъка, разделени на по 5 охранителни участъка

с по петима ловни надзиратели за всеки, спомагат за охраната на дивеча, защото браконьерските набези не са изключение за Стопанството и целта им са благородните елени, тъй като сред дивите свине няма трофейни индивиди. Ловуването на диви свине в Стопанството изобщо се случва по-рядко, на гонки, без помощта на кучета, за да не се безпокоят елените и да не мигрират на други места. Осъществяването на всички дейности е съобразено с това да се осигурява максимално спокойствие за благородния елен, за да може той да разгърне потенциала си. Данните за добитите трофеи за последните 5 години сумарно доказват добрата работа на стопаните на дивеча тук – 19 златни, 19 сребърни и 11 бронзови медала за трофеи от благороден елен.

ДЕЦА И СТУДЕНТИ

Една много важна мисия, прегърната от колектива и лично от директора, е работата с деца. Досега по линия на горската педагогика над 600 деца на различна възраст са минали под разнообразни форми на обучение на територията на ДЛС „Воден – Ири Хисар“. Центърът за ученическо техническо и научно творчество „Еколято“ в Разград всяка година провежда своя инициатива, посветена на екологичното възпитание на децата, която се осъществява на територията на Стопанството. Инж. Колев казва: „Ангажиментите с децата са работа за бъдещето – още от малки трябва да им се обясни и покаже животът в горите и каква е задачата на лесовъдите. Посветили се в тези занимания, те после вкъщи разказват какво са видели и преживели. Така по косвен начин се достига и до родителите, на които преди 30 години не е имало кой да разкаже и обясни за дейността на стопаните на дивеча и на лесовъдите“. Инж. Колев споделя още, че неяснотата на дейностите в сектора за обществото ни се явяват проблем, макар в последните години нещата да се променят и развиват в положителна насока, но винаги има какво да се надгражда и развива.

Стопанството има сключен договор с ЛТУ, а целта е да се подпомогне учебният процес на студентите и научноизследователската

дейност на Университета, както и повишаване на ефективността от стопанисването на дивеча, горите и земеделските площи на територията на „Воден – Ири Хисар“. По време на престоя си тук студентите надграждат знанията си и трупат ценна практика благодарение на прекия им достъп до горите и дивеча.

ЛОВНИ ДОМОВЕ

Отговорните стопани и опитни специалисти, с които прекарахме няколко дена, ни разказаха за материалната база на ДЛС „Воден – Ири Хисар“ и ни позволиха да надникнем отблизо в два от ловните домове. В „Мечата бърлога“ в участък „Ири Хисар“ около огромната камина в хола се „усуква“ цялата сграда със своите просторни 7 стаи за гости, а в участъка „Воден“ ловният дом, из който ни разведе инж. Фатме Рефит, е бил построен специално за испанския крал Хуан Карлос I, който... така и не идва на лов у нас. Но сградата и до днес стои непокътната и радва посетителя с автентичния си облик. Из широките му коридори и просторните зали, запазен до детайл и съхранил късчета от ловната слава на страната ни, се носи полъхът на времето преди 1989 година. А отвън често го „пазят“ лопатари. Още не е дошло времето, когато видът отново ще обитава спокойно и свободно българската природа в стабилен и добър запас, но работата за това е едно от предизвикателствата пред екипа на Стопанството.

Динамиката в работата, сплотеният и всеотдаен колектив, удовлетворението от преодоляване на трудностите на терен, бъдещите планове задържат хора като двамата ни придружители – инж. Дитов и инж. Илиев. Дано техният пример бъде последван от още млади и ученолюбиви ентузиасты, решили да тръгнат по трудния път на лесовъда, на отдадения стопанин на дивеча. А ДЛС „Воден – Ири Хисар“ ще продължи да върви напред ръка за ръка с науката, с градивните практики и с взор, отправен към бъдещето, където горите и дивечът непременно трябва да ги има.

Екип на сп. „Гора“
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ

Ревизираният национален FSC® стандарт за сертификация на горите у нас е одобрен и влиза в сила

От 1 януари 2025 г. влиза в сила ревизираният стандарт по Международната система за сертификация FSC® (Forest Stewardship Council). Той е разработен от специализирана експертна група с участието на представители на социалната, екологичната и икономическата камара и с подкрепата на WWF – България. Страната ни е първата в света, която успешно приключи процеса на т.нар. планирана ревизия на стандарта. Преразглеждането на стандарта отне почти 3 години и се основава на задълбочени консултации с редица заинтересовани страни, включително държавните горски предприятия и техните териториални поделения, специалисти по горско стопанство, експерти от индустрията, природозащитници, учени и представители на местни общности.

Промените в стандарта отразяват както новите изисквания на FSC (в сила от март 2023 г.), така и голяма част от идентифицираните в процеса на обществените консултации нужди от съобразяване и адаптиране спрямо националните особености в управлението на горите. Ревизираният стандарт съдържа задължителните 10 принципа и 56 критерия, а индикаторите са разработени така, че да отразяват местните специфики в управлението на горите.

Направените промени допринасят за укрепване на следните аспекти в управлението и опазването на горите:

- Подобрена прозрачност на сертифицираните организации.
- Определяне и опазване на стари гори – най-малко 5 % от залесената площ на сертифицираните стопански единици, в които човешката намеса е недопустима.
- Подобряване на лесовъдските практики чрез поддържане на определено количество мъртва дървесина, оставяне на буферни ивици покрай водоемите и водните течения, опазване на биотопни дървета, подпомагане на естественото възобновяване на горите.
- Подобрена комуникация със заинтересованите страни, особено по отношение на разрешаването на възникнали спорове.
- По-детайлно са интегрирани базисните изисквания на FSC за труда, които отразяват и разпоредбите на ключови конвенции на Международната организация на труда, свързани с детски и принудителен труд, дискриминация и свобода на сдружаване.
- Интегриране на новите изисквания на FSC, свързани с превръщане на естествените гори в плантации и промяна на пред-

назначението на горските територии.

- Отражена е политиката на FSC за ползване на пестициди в горското стопанство, в т.ч. необходимост от изготвяне на екологична и социална оценка на риска преди ползването на пестициди.

Също така пояснени са някои изисквания (чрез допълнителни насоки) като например ползването на бяла акация за залесяване, определянето на гори във фаза на старост; посочени са възможните източници на най-добра налична информация за определяне на екологичните стойности на територията на горскостопанската единица и извън нея, които са или потенциално могат да бъдат засегнати от управленските дейности, и други. Прецизирани са определенията на някои от използваните термини, въведени са и нови по изискванията на международния стандарт.

Днес сертифицираните по FSC® горски територии в България възлизат на 2 036 257 ха, което е 53 % от всички гори. През юли 2024 г. сертификат за отговорно управление на горите получи още три държавни горскостопански единици от обхвата на Южноцентралното държавно предприятие – Държавните горски стопанства – Славейно и Борино, и Държавното ловно стопанство „Извора“ – Девин.

КАКВО ПРЕДСТОИ?

Управлението на всички сертифицирани по FSC® територии трябва да се адаптира към изискванията на ревизирания стандарт, който става задължителен за прилагане от 1 януари следващата година, като до края на 2025 г. всички FSC сертифицирани горскостопански единици ще бъдат одитирани спрямо изискванията на ревизирания стандарт. За да подпомогне плавното преминаване към прилагане на изискванията на ревизирания национален стандарт, WWF – България, ще съдейства за превод на текста на стандарта на български език, актуализиране на примерните вътрешни процедури, осъществяване на специализирани обучения за персонала на сертифицираните горскостопански единици, свързани с разяснения на промените в ревизирания стандарт. Той може да бъде изтеглен на английски език от страницата на FSC: <https://connect.fsc.org/document-centre/documents/resource/211>.

Инж. Нели ДОНЧЕВА
Ръководител Програма „Гори“, WWF – България
Снимка: авторът

90 години Природен парк „Витоша“ Зелената корона на столицата

Свидетел на паметни исторически събития, планината Витоша увенчава като корона София и е един от нейните символи, ярко открояващ се на герба ѝ. Оценена заради изключителните ѝ природни качества, огромното ѝ значение за науката, потенциала ѝ за развитие като пионер на организираното туристическо движение в България, на територията ѝ е обявен първият у нас и на Балканите Национален парк. А усилията безценната защитена територия да бъде опазена, продължават вече 90 години.

ЗАПИСАНО В ИСТОРИЯТА

Опити за защита на природните дадености на планината са правени още преди създаването на Парка. През 1893 г. е издадена забрана за лов на едър и дребен дивеч, десет години по-късно са направени неуспешни опити за отчуждаване на имоти около Владайска река с цел да бъдат предпазени водите. Отчуждени са високите части на планината, като собствениците са обезщетени от държавното съкровище (1926 г.). По времето, когато е създаден Съюзът за защита на родната природа (1928 г.), в България няма закон, който да регламентира обявяването на защитени територии, но има воля – на гражданското общество и българското правителство, ценните територии да бъдат опазени за бъдещите поколения. По идея на председателя на Съюза за защита на родната природа, ботаника проф. д-р Стефан Петков, е предложено създаването на първите защитени територии у нас – резерватите „Парангалица“ в Рила, „Горна Еленица – Силкосия“ в Странджа и „Ропотамо“, обявени през 1933 година.

Национален парк „Витоша“ е обявен на 27.10.1934 г. с постановление на Министерството на народното стопанство на площ 6410 ха в най-високите части на планината. На територията му се намират резерватите „Бистришко бранище“, съхранил стари смърчови гори и впечатляващи каменни реки, и „Торфено бранище“, опазващ най-значителния у нас торфищен комплекс. Две години след обявяването на Парка е написана и първата Наредба-закон за защита на родната природа (действал до 1960 г.), с който са определени четирите категории защитени територии – бранище, народен парк, природ-

ни паметници и природно-исторически места. Правилникът на Парк „Витоша“ е написан през 1938 г., като с него се утвърждават разрешителните и забранителните режими, както и режимът за хижите. Същата година е направена и първата негова карта, на която подробно са означени не само границите, но и браницата, върховете, реките, морените, чешмите и хижите. Първият управител е бил лесовъд с висше образование – Георги Малчев, подпомаган от помощен персонал. През 1952 г. Паркът е прекатегоризиран в Народен, а през 2000 г. – в Природен. Днес площта му е 27 079 хектара. От Витоша, която има десет върха над 2000 м, с първенец Черни връх, извира р. Струма – най-дългата в Югозападна България. Сред забележителностите на Парка са каменните реки, известният Боянски водопад (1200 м н.в.), Духлата – втората по дължина пещера в България – 18 км, през която протичат 7 подземни реки.

През Парка преминава европейският туристически маршрут Е-4, свързващ Пиренеите с Алпите, Рила и Пелопонес. Витоша е част от Европейската екологична мрежа „Натура 2000“ и е защитена зона по двете европейски природозащитни директиви – за птиците и за местообитанията. През 1901 г. в Парка е поставена и първата у нас туристическа маркировка. През 20-те и 30-те години на ХХ век започва строежът на първите хижи на Витоша – емблематичните „Алеко“, „Момина скала“, „Горски дом“ и други. Развитieto на туризма продължава с издаването на първите пътеводители. Благоустроява се планината, като се изграждат още заслони, почивни домове, двуместната въжена линия Драгалевци – Бай Кръстьо през 1956 г., кабинковият лифт

Княжево – Копитото през 1962 г., продължението на първата въжена линия Бай Кръстьо – Голи връх през 1968 година.

Растителното богатство е изключително разнообразно – над 1800 вида висши растения, над 500 вида водорасли, над 600 вида гъби, много лишеи и мъхове; 32 типа са естествените природни местообитания, сред които тези на каменните реки, сипеите и торфищата, като най-характерни са смърчовите и буковите гори и крайречните съобщества. Животинският свят също е много богат – с ендемити, редки реликтни видове, много земноводни и влечуги, над 230 вида птици (120 от тях са гнездящи), 18 вида прилепи – предимно в Боснешкия карстов район. Служителите на Дирекцията са започнали през 2002 г.

Участниците в тържественото честване

реинтродукцията на дивата коза, като в момента на територията на Парка се срещат 16 двойки. Сред върнатите в природата на Витоша видове са червеният аполон и европейският лалугер.

Още от създаването на Парковата дирекция през 1998 г. е започнало издаването на книги, две от тях – от поредицата „Библиотека „Витоша“, са отличени от Международния конкурс за най-добри издания за планини в Краков, Полша. С труда на служителите на Дирекцията и на многото доброволци в Парка

са създадени Ботаническата алея, Алеята на приизворните торфища, Спортно-информационната алея на Игликина поляна, пътеката „Сила и живот“, Алея на билките, Алея на Боснешкия карст, Информационният център на Витоша, Детският екостационар „Бели брези“, Музеят на мечката и Музеят на совите, Откритата класна стая между селата Чуйпетлово и Боснек. Чрез инициативата „Осинови обект“, възникнала през 2016 г., доброволци и спонсори изграждат алеи, кътове за отдих и заслони.

ТЪРЖЕСТВЕННОТО ЧЕСТВАНЕ

На 24 октомври в София в залата на Българската академия на науките празнично бе отбелязана 90-годишнината на Природен парк „Витоша“. Официални гости на събитието бяха д-р инж. Мирослав Маринов – зам.-министър на земеделието и храните, Васил Терзиев – кмет на Столична община, инж. Стоян Тошев – изпълнителен директор, д-р инж. Анна Петракиева и инж. Росен Райчев – заместник изпълнителни директори, и инж. Димитър Баталов – главен секретар на Изпълнителната агенция по горите, проф. Иван Палигоров – председател на Съюза на лесовете в България, инж. Васил Василев – председател на НЛРС „Съюз на ловците и риболовците в България“, доц. д-р Стоян Стоянов – декан на Факултет „Горско стопанство“ в Лесотехническият университет, директори на държавни предприятия, на регионални дирекции по горите, държавни горски и ловни стопанства, дирекции на природни паркове, кметове на населени места около Витоша, представители на Министерството на земеделието и храните, Министерството на околната среда и водите, Столичната община, Столичната библиотека, Планинската спасителна служба, Българският туристически съюз, Регионалният исторически музей – София, Шеста районна служба „Пожарна безопасност и защита на населението“, неправителствени организации.

Своите поздравления и призна-

Колективът на ДПП „Витоша“

Фестивал на хвърчилата в планината

Откритият наскоро Детски приключенски и образователен парк „Бели брези“

телност към професионализма и всеотдайността на екипа на Дирекцията за опазване на уникалното богатство на защитената терито-

рия отправиха зам.-министърът на земеделието и храните д-р инж. Мирослав Маринов, кметът на Столична община Васил Терзиев,

изпълнителният директор на ИАГ инж. Стоян Тошев, председателят на СЛБ проф. д-р Иван Палигоров и доц. д-р Ина Анева – научен секретар на БАН, направление „Биоразнообразие, биоресурси и екология“, от името на председателя на БАН акад. Юлиан Ревалски.

Д-р инж. Мирослав Маринов връчи на директора на ДПП „Витоша“ инж. Севдалина Димитрова плакет на Министерството на земеделието и храните и прочете поздравителен адрес към Дирекцията на Парка от министъра на земеделието и храните Георги Тахов, в който се казва: „Вие имате мисията Паркът да продължава да бъде не само убежище за

Новопостроената чешма до Детския екостационар „Бели брези“

Нощна панорамна гледка от м. Орлово гнездо

редки уникални видове, но и място, което носи спокойствие и вдъхновение на всеки, който стъпи по неговите пътеки. Гордейте се с това, което сте постигнали! Вие сте пазителите на едно природно наследство, което е от значение не само за България, но и за целия Балкански полуостров. Всеки успех, всяко съхранено дърво, всяка възстановена екосистема е част от нещо много по-голямо – от историята на Витоша и от връзката на хората с природата. Вашият труд е признание за огромната роля в опазването на този Природен парк и е знак, че без вас Витоша не би била същата“.

Инж. Стоян Тошев поздрави екипа на Дирекцията и допълни: „Отбелязването на 90-годишнината на ПП „Витоша“ е повод да покажем на всички негови служители, че оценяваме работата им и им гласуваме огромно доверие. Постигнатото от бившите ръководители на Дирекцията на Парка трябва да бъде развито, за да бъде запазено богатството на планината за бъдещите поколения, което е единствената цел и на всички институции и организации, пряко ангажирани с неговото опазване и стопанисване“.

Поздравителни адреси се получиха от президента на Република България Румен Радев, от министъра на младежта и спорта Георги Глушков, от министъра на околната среда и водите инж. Петър Димитров, от директорите на държавни предприятия, регионални дирекции по горите, природни паркове,

държавни горски стопанства, от ръководството на Лесотехническият университет, Националната спортна академия, Планинската спасителна служба и други.

Инж. Севдалина Димитрова открои най-важните моменти от историята на защитената територия и презентира архивни снимки и документи от първите опити за нейното опазване в края на XIX век до постигнатото от служителите на Дирекцията и доброволците през годините (виж **ЗАПИСАНО В ИСТОРИЯТА**). Тя връчи почетни плакети за принос в развитието на ПП „Витоша“ на директори, управлявали парковата администрация от създаването ѝ през 1998 г. – инж. Драгомир Дичев, инж. Тома Белев, ланд. арх. Снежана Петрова и д-р инж. Анна Петракиева.

Присъстващите се запознаха с филм за витошките информационни центрове и музеи, които посрещат хиляди посетители всяка година. Лентата е дело на режисьора Андрей Хадживасилев и в него участват децата актьори Мартин Паунов и Поли Иванова.

За доброто настроение на гостите на тържеството се погрижи Професионална танцова формация „Табиеглии“ с ръководител Христо Костадинов. Талантливите певици София Илиева и Венелина Бонева развълнуваха всички с изпълнението на песните „Хубава си, моя горо“ и „Я кажи ми, облаче ле бяло“.

ПРАЗНИЧНИ ПРОЯВИ

Официалното честване е част от

поредица инициативи, посветени на бележитата годишнина и осъществени съвместно с партньори на Парка. Десетки причудливи хвърчила полетяха в небето над Витоша на 12 октомври във Фестивал, донесъл настроение и радост на децата, в м. Горно плато. Седмица по-късно на територията на Парка бе открит новият Детски приключенски и образователен парк „Бели брези“, изграден с финансовата подкрепа на „Каргил България“ ЕООД. В него децата ще се радват на въжен парк, лятна кухня, в която да приготвят храна, и открита класна стая – част от вече обособени образователни и увеселителни обекти, в които парковата администрация посреща целогодишно подрастващите. На 26 октомври се проведе поход от м. Златните мостове до Детския екостанционар „Бели брези“, където бе открита чешма, изградена с финансовата подкрепа на Фондация „София – европейска столица на спорта“. Състоя се и туристически поход, организиран от най-голямата група за нощни преходи „Лунатични разходки“, с начален пункт хижа „Алеко“ и крайна точка м. Орлово гнездо.

Все още можете да посетите изложбата „90 години Природен парк „Витоша“, открита на 27 октомври в Регионалния исторически музей – София, която ще продължи до 1 февруари 2025 година.

Женя СТОИЛОВА

Снимки: Йордан ДАМЯНОВ и архив ДПП „Витоша“

България остава лидер в стопанисването на благородния елен

Юбилейният Десети преглед на трофеи от благороден елен, придобити през септември – октомври 2024 г., бе открит от директора на Северноцентралното държавно предприятие – Габрово, инж. Иван Недков, в присъствието на зам.-министъра на земеделието и храните д-р инж. Мирослав Маринов и изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите инж. Стоян Тошев. Мероприятието, чийто организатор е СИДП – Габрово, събра на едно място директори на държавните предприятия, директори и експерти от държавни горски и ловни стопанства, учени и преподаватели от Лесотехническият университет, ловци, ловни дейци, дивечовъди (сн. 1).

Всяка година по случай провеждането на това превърнало се в традиция за страната ни събитие се издава детайлен каталог на добитите трофеи от благороден елен през съответния ловен сезон. В каталога от тазгодишното изложение са включени 250 трофея, 97 от които бяха представени на форума. Общо 6 дивечовъдни участъка, 6 горски и 11 ловни стопанства от 5 държавни предприятия показаха придобитите през настоящата есен на тяхна територия трофеи (сн. 2). Вниманието на присъстващите приковаха няколко капитални трофея. Сред тях най-масивен и внушителен бе този, придобит от Илиян Каменов на територията на ДГС – Свищов, в Държавен дивечовъден участък – остров Вардим, оценен на 260.06 точки по стандартите на СИС (сн. 3).

Във встъпителното си слово на откриването на Прегледа инж. Иван Недков посочи, че изложените трофеи показват актуалното състояние на благородния елен в страната ни. „Вижда се, че средното ниво на качеството на трофеите тази година е много високо – отбелязва той, – а също така има и няколко, които със своите забележителни дадености представляват огромно признание за ловните стопани и техните усилия по поддържането на доброто качество на вида. Искам да благодаря на всички вас, колеги, които със своя труд разнасят славата на България като едно забележи-

телно място за истински лов в Европа“.

Зам.-министърът на земеделието и храните инж. Мирослав Маринов на свой ред отбеляза: „От своето възникване през 2014 г. събитието постоянно увеличава популярността си. То

надгражда всяка година – с все по-висока посещаемост и все повече трофеи. Тук можем да видим няколко капитални трофея от настоящия сезон, доста златни медали. Всичко това, колеги, е благодарение на вашия труд, който не би бил така успешен без ловностопанската наука. Само заедно – с науката и практиката, можем да постигнем резултатите, които виждаме на тази изложба, където има трофеи не само от територията на СЦДП – Габрово, но и от цялата страна. Две са събитията в ловния календар на страната, които очакваме с особен трепет и които са от голямо значение за нас. Едното е Международното изложение „Природа, лов, риболов“ на Пловдивския панаир, другото – настоящият форум. Министерството на земеделието и храните ще продължи подкрепата си този преглед да се утвърди още повече. С вашия труд направихте възможно отново българското ловно стопанство да бъде сред лидерите в световното ловно стопанство“.

Инж. Стоян Тошев – изпълнителен директор на ИАГ, заяви: „За мен е изключителна чест да бъда част от това събитие. Виждам как България бележи своя ръст в ловната дейност по отношение на благородния елен. Убеден съм, че това, което се показва днес, ще продължи и за в бъдеще, че страната ни ще задържи своите първи позиции като желана дестинация за лов от страна на чуждестранни ловци, а и не само. Без усилията на всички дивечовъди и ловни специалисти у нас това, до което можем да се докоснем днес, нямаше да е същото. Изпълнителната агенция по горите застава твърдо в борбата с незаконните посегателства и в българската гора, и срещу дивечовите запаси“.

Всички присъстващи имаха възможността да погледнат отблизо изложените ловни трофеи, придобити от наши и чуждестранни ловци (сн. 4). Традиционната обиколка за преглед на трофеите с участието на проф. д.н. Нино Нинов, председател на Националната комисия за оценка на ловни трофеи (НКОЛТ) и бивш ректор на ЛТУ, даде на посетителите подробности за характеристиките и особеностите на всеки един ловен трофей (сн. 5).

Борислав БЕЛДЕВ
Снимки: **Йордан ДАМЯНОВ**

Висше образование

Паметта към опазилите вярата, езика и великото ни минало е жива

Денят на народните будители бе тържествено отбелязан в Аулата на Лесотехническия университет в навечерието на празника – 31 октомври, в присъствието на академичното ръководство на висшето учебно заведение.

Официални гости на събитието бяха д-р Илин Димитров – секретар по образование, култура и туризъм на президента на Република България, д-р инж. Мирослав Маринов – зам.-министър на земеделието и храните, д-р инж. Анна Петракиева – зам. изпълнителен директор на Изпълнителната агенция по горите, проф. д-р Елиза Стефанова – председател на Националната агенция за оценяване и акредитация, проф. д-р Иван Палигоров – председател на Съюза на лесовъдите в България, д-р Димитър Яновски – зам.-председател на Националния съвет на Българския ветеринарен съюз, арх. Красимир Язов – зам.-председател на Регионалната колегия София-град към Камарата на архитектите в България, акад. Иван Илиев – бивш ректор на Лесотехническия университет, проф. д-р Васил Живков – председател на Общото събрание на Лесотехническия университет и председател на Българската камара на дървообработващата и мебелната промишленост, преподаватели и студенти.

В обръщението си към присъстващите в препълнената зала ректорът доц. д-р Христо Михайлов каза: „Пред нас стои дилемата за българското просвещение, за българското образование, за поддържането на будността на обществото ни, за нашето светло бъдеще. Отговорността е на всеки един от нас. Разбира се, фокусът е към младите хора, в които ние, като техни преподаватели, като общественици, трябва да събудим пламъка, за да се разгори огънят на знанието и да го поддържаме, защото това е пътят към развитието,

съвършенството на обществеността“.

Проф. д-р Красимира Генова – декан на Факултет „Ветеринарна медицина“, произнесе вълнуващо слово, посветено на настъпващия празник, което завърши с думите: „Съвременните будители, или всеки, който вдъхновява със своите действия, играят ключова роля в изграждането на обществото, основано на взаимно уважение и съпричастност. Нека следваме техния пример и бъдем активни участници в създаването на един по-добър свят. Заедно можем да изградим бъдеще, в което ценностите на добродетелността и хуманността ще бъдат водещи. Будители има и днес – нека всеки един от нас да бъде такъв!“.

По време на събитието председателят на Националната агенция за оценяване и акредитация проф. д-р Елиза Стефанова официално връчи на ректора на ЛТУ доц. д-р Христо Михайлов поредното свидетелство за институционална акредитация с високата оценка – 9.31 (при максимална 10).

Проф. д-р Петър Антов – зам.-ректор по научноизследователска и проектна дейност, дигитализация, иновации и международно сътрудничество, представи резултатите от Конкурса за награда на ректора. В категория „Нехабилитирани преподаватели“ призовите места заеха гл. ас. д-р Михаил Червенков от Факултет „Ветеринарна медицина“ (406 т.), гл. ас. Николай Зафиров – Факултет „Екология и ландшафтна архитектура“ (205 т.), гл. ас. д-р Николай Цветанов – Факултет „Горско стопанство“ (167 т.).

Доц. д-р Калин Христов – зам.-ректор по образователна политика, контрол на качеството, студенти и докторанти, представи имената на откритите се в категория „Хабилитирани преподаватели“ – проф. д-р Петър Антов от Факултет „Горска промишленост“ (2654 т.), проф. д-р Виктор Савов от Факултет „Горска промишленост“ (914 т.) и проф. д-р Петър Желев – Факултет „Горско стопанство“ (775.5 т.).

През изминалата 2023 г. в Националната програма за стимулиране на публикационната дейност в ЛТУ са кандидатствали 55 преподаватели с общо 140 публикации в списания с impact factor. Класацията оглавиха проф. д-р Петър Антов, проф. Лиляна Апостолова и проф. д-р Виктор Савов от Факултет „Горска про-

мишленост“. Отличените бяха наградени от доц. д-р Христо Михайлов. Той връчи дипломите и на преподавателите от ЛТУ, на които през годината е присъдена академичната длъжност „професор“ – доц. д-р Даниел Дойчев, доц. д-р Илияна Апостолова, доц. д-р Красимира Генова, доц. д-р Павлина Воденова и доц. д-р Константин Маринов, и „доцент“ – д-р Николай Зафиров, д-р Славчо Савев, д-р Тома Тончев, д-р Валентин Атанасов, д-р Жельо Аврамов, д-р Цветелина Николова, д-р Петър Стамберов, д-р Георги Попов, д-р Константин Аминков.

Диплома за образователна и научна степен „доктор“ получиха Мая Иванова, Жорж Гантос, Християн Панчев и Николай Ташев.

Виктория Иванова и Ели-Ная Конецовска бяха наградени за завоювани отличия на национални олимпиади по математика.

Специални поздравления бяха отправени към доц. д-р Момчил Панайотов от Факултет „Горско стопанство“ за публикация в сп. „Nature“ – най-престижното в областта на природните науки.

На тържествената церемония по дипломиране абсолютните положиха Галилеевата клетва. Общо 260 доскорошни студенти получиха дипломите си за завършено висше образование в Лесотехническия университет. С диплома, грамота и награда бяха удостоени 49 от тях, постигнаха отличен успех. Д-р инж. Мирослав Маринов удостои Илона Ангелова и Теодора Николова – завършили следването си с пълен отличен, с плакет на Министерството на земеделието и храните (сн. 1).

Поздравителни адреси бяха получени от президента на Република България Румен Радев, от ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ проф. Георги Вълчев, от Изпълнителната агенция по горите.

Заедно с дипломите си завършилите специалността „Горско стопанство“ получиха и подаръци от „Андреас Штил“ ЕООД. Последвалата обща снимка запечата усмихнатите лица на дипломираните лесовъди и дружното хвърляне на шапки във въздуха (сн. 2).

Женя СТОИЛОВА
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ

Как намират площи за залесяване в ДГС – Разград

Докато пътуваме из територията на Държавното горско стопанство – Разград (СЦДП), виждаме как всяко кътче от плодородната земя на Лудогорието е отредено за конкретна цел и рядко има незалесена или пустееща земя. Огромните житни блокове вече са ожънати, на много места зеленят есенниците, гората започва да се облича в есенната си премяна, преливаща в топли жълто-червено-кафеникави цветове. Посреща ни лесовъдът инж. Атанас Димитров, чиято отговорност в Стопанството е изпълнението на нелеката в днешно време задача да създава и отглежда нови гори. Оказва се, че самият Разград е заобиколен от общински гори, а държавните са в крайните граници на Стопанството.

Разбира се, както всяко горско стопанство, така и Разградското има определен план за залесяване. Инж. Димитров отбелязва, че „ако се справиш добре, следващата година ти го завишават“. Горите на територията на ДГС – Разград, заемат 8701.4 декара. За тази година предвидените залесявания по ГСП са 62 дка, а по годишен план за изпълнение – 22 дка (в предишните години те са по 113 дка по ГСП, а най-голямото постижение е 239 дка). Може и да не са много последните залесявания, но тук ще разкрием целта на посещението ни, а тя е да разберем как в този регион се намират площи за залесяване и какво става с тях?

Както споменахме, в Лудогорието всяко късче земя е ценно и борбата е за... сантиметрите до браздата. Земеделските производители усвояват дори пътищата, а някои навлизат в горски и други територии. Тоест ясно е, че площите за нови гори се намират трудно. Но самото им намиране също не е самоцел на Стопанството, защото тук държат на качеството на залесяването. Решението на екипа на ДГС – Разград, е да имат собствена бригада по ЛКМ, която работи целогодишно. Тя се състои от 7 работници и този малък колектив сякаш не познава трудности в работата – на всеки нов обект удвоява грижите си за успешно залесяване и прихващане на фиданките.

В миналото в Лудогорието на многобройните стада селскостопански животни са били нужни обширни площи за пасищата и отглеждането. Парковите пасища са характерни за този район, като

Инж. Атанас Димитров в културата върху бивши обработваеми площи в отдел 298 „у“, землище на с. Гороцвет

обширни, силно разреждени гори са предоставяли на стадата голямо количество тревна растителност, сянка и прохлада през лятото. Тези площи, свръхексплоатирани в миналото, са утъпкани от множеството копита и силно зачимени, което не дава възможност дъбовият жълд да пробие и пусне коренче. Немалко територии са завзети от храстова растителност. През последните години в Североизточна България се наблюдава и трудното възобновяване на дъбовите и церовите насаждения.

И четирите обекта, които посетихме, са в община Лозница. Първият обект е до с. Градина – парково пасище в отдел 329, с площ над 200 дка, покрита с нехомогенна растителност от единични високи дървета от цер, зимен дъб, круша, габър и гъста непроходима стена от

глог, трънка, клек и шипка. Бригдата на ДГС – Разград, е успяла да се справи с трънливите съперници на гората и е оставила само високите крушови дървета. Мястото сега изглежда като добре поддържана овощна градина, където след есенната почвоподготовка напролет ще се залесява с цер. Същите грижи са положени в съседния терен, в който вече се наблюдават растежът и укрепването на церовия подраст, който, закрилян от короните на старите дървета, се развива буйно и бързо. Тук е част от представителните образци от липови – емблемата на Стопанството, и габъррови насаждения. Те се използват за семенни бази и наблюдаване на растежа и производителността на двата вида. Ако съдим по тях, след години и новозалесените площи на инж. Димитров и бригадата ще

бъдат също толкова успешни.

Вторият обект е в землището на с. Студенец, където попадаме на цели две стада от овце и кози, които продължават да се възползват от парковите пасища. Инж. Димитров ни показва следи от стари експерименти – разораване с кон и плуг под склопа с цел разкъсване на чима. За жалост, възобновяване няма, но поне горските служители са успели да спрат достъпа на каруци и превозни средства в конкретната територия. Показва ни и борбата със смрадликата, която завзема територията под дъбовата гора и не позволява появата на подраст. Залесителите премахват смрадликата и в редове подпомагат възобновяването с фиданки, а дъбовият жълтъл допълнително дава младо поколение. Виждаме и няколко малки котли с гъст дъбов подраст, където колега лесовъд е правил опити, като премахва по няколко дървета и отваря малки прозорци, които успешно се възобновяват – още един добър експеримент.

Нуждата от допълнителни площи за залесяване налага тяхното намиране и тук влиза използването на GIS технологиите и кадастъра, които разкриват, че често земеделските производители се настаняват в държавните горски площи и ги използват за производство на земеделска продукция. Третият ни обект е именно такава площ в землището на с. Гороцвет, в отдел 298 „у“. Ръководството на ДГС – Разград, провежда разговор и уточнява границите със земеделския производител и след като той прибира реколтата, върху площ от 14 дка е създадена култура с фиданки от

Преди разчистването от храсти и висока трева терените изглеждат по този начин

Площта, изчистена от храстова растителност, преди есенната почвообработка

Фиданки от космат дъб и цер в отдел 343 „у“, които делят обща бразда с пшеница

ясен, явор и липа. Схемата е 3 реда ясен, 1 ред явор и 1 ред липа. Теренът е добре обработен и торен през годините и резултатът е повече от впечатляващ – почти 100 % прихващане, бърз растеж на културата и липса на плевелна растителност. Обектът е ограден с бодлива тел, за да се предпази новозалесената площ от селскостопански животни, а разходите по направата на оградата са оправдани, тъй като не

е имало загуби и не се е наложило попълване на фиданките през трите години след залесяването.

Последният ни обект е в отдел 343 „у“, където борбата за всяко парче земя е повече от видна. И тук територията е била присвоена от земеделски производител, който е влязъл в спор с горските власти за собствеността, но кадастърът е точен и спомага за връщането на площта от 10 дка, която е залесена с космат дъб и цер през есента на 2020 г. и са направени две попълвания. На пръв поглед фиданките липсват, но ги намираме сгъсени във високата трева и плевелната растителност, вече укрепнали. По-видим е обаче опитът за нежелана агролесовъдска система. При обработката на съседната земеделска територия тракторите събарят направената от бригадата на ДГС – Разград, маркировка и от нея остават само едва забележими следи, а пшеницата е засята на последните два реда цер и космат дъб, които въпреки щетите от дисковата брана успяват да оцелеят. Фиданките и ожънатата вече пшеница делят общ ред.

Накрая, благодарни за видяното и разказаното от инж. Атанас Димитров, у когото дори в тези трудни времена не изгасва ентузиазмът на лесовъда да създава зелената премяна на земята ни, научаваме и последното нещо, загърбвано от колегията все по-често. А то е убеждението на инж. Димитров, че желанието за работа и усилията да задържиш качествената работна ръка целогодишно в крайна сметка се отплащат с успех.

Д-р инж. Павел ПАВЛОВ
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ

LVS 520

НИКИ 5

Perkins
Двигател

STAGE V
Екологичен
стандарт

100
К.С.

- ✓ **Надежден и мощен двигател**
- ✓ **Механични диференциали със 100% блокаж**
- ✓ **Постоянно задвижване на 8-те колела**
- ✓ **Висока теглителна сила от 95 kN**
- ✓ **Хидравличен кран Cranab 6.1-8.5 m**
- ✓ **Въртяща кабина**
- ✓ **6,000 kg товароносимост**

Изключителен представител на **NOVOZNU** за България.

+359 889 311 829 | kamen@niki5.com
+359 883 481 891 | marina@niki5.com
www.niki5.com

Еленски сватби

От много време копнеех за шанса да снимам дивите благородни елени в Родопска планина по време на сватбения им период. Когато най-сетне получих възможност за това, тръгнах рано сутринта от моето китно балканско селце Синьо бърдо, Врачанско, с няколко чанти техника. След 4 часа път вече бях в ДПС „Борово“ – невероятно стопанство с много диви територии и обитатели, с много девствени и непристъпни райони. Там ме чакаха директорът инж. Пламен Джиханов и отговорникът по лова Сабайдин Амзов, с които бързо съставихме план за действие. Със Сабайдин тръгнахме към мястото, където беше забелязал елените, и не след дълго бяхме там. Животните сватбуваха на билото на планината. Приближихме се колкото можяхме, но дистанцията беше доста голяма. Все пак успях да заснема прекрасни кадри. Прибрахме се на топло и след вкусната вечеря на Гюлян Амзова направихме план за утрото на другия ден.

Много рано, още по тъмно, тръгнахме към същото място. Беше сумрак, когато започнахме да изкачваме билото така, че да доближим животните колкото е възможно повече, без да ни усетят. Навлязохме много навътре в гората.

И тогава дочухме рева. Той като че идваше отвсякъде. След около час ходене и дебнене стигнахме до едно място под билото и точно под сватбовището. Оттам всичко се чуваше още по-ясно и силно. Ослушвахме се и се оглеждахме. Сватбуването на елените бе в стихията си, но аз не бях на подходящо за снимане място. Представях си разиграващата се сцена над мен: някои мъжкар се гонят, сплитат рога в дуел, други често реват. Кошутите също издават звуци, привлечени са към по-силните рогачи. След като победи опонента си, по-силният мъжкар му „открадва“ женските и ги привлича в харема си.

Разбрахме се Сабайдин да продължи към билото според плана, а аз да остана, където бях. Така можех да заснема някой елен, ако слезе надолу към мен и се покаже на просеката, която виждах отлично. Стоях така около половин час и реших, че ако остана тук, ще пропиляя шанса си. Бръкнах в джоба си и извадих телефона, за да се обадя на Сабайдин. Какво си мислех, че правя? Разбира се, че тук нямаше обхват. Заложих на собствените си знания и умения и реших да се опитам да доближа елените, насочвайки се към тях по рева им.

Тръгнах нагоре към билото в права посока. Ослушвах се, за да доловя и най-малкия звук, озъртах се навсякъде около мен. Не познавах района, не знаех откъде да мина. Вървейки нагоре, бях убеден, че някъде край мен имаше животни, също отпратили се към сватбовището, а други си отиваха оттам прогонени. Усещах, че гората кипи от живот. След повече от час дебнене и прикриване от едно дърво зад друго, от една просека в друга, се озовах съвсем близо до благородните елени – на около 70 метра. Пред мен се откри прекрасна гледка – бях застанал на място, от което можех да направя чудесни снимки. Прикрих се доста добре и без да мърдам много-много, започнах да снимам елените и кошутите. След още час разполагах с невероятни кадри. Но сякаш не ми беше достатъчно това, исках да се доближа още до животните. Легнах на земята и лазейки, минах в съседния участък, където бе много по-гъсто. Така щях да съм прикрит още по-добре, докато опитвах да ги доближа и да скъся значително дистанцията си с тях. Късметът бе на моя страна – почти не повейваше вятър, който да разнесе миризмата ми и да изда-

В Рогоните

де присъствието ми. Напредвайки към възвишението, където животните се бяха събрали, се натъкнах на един от елените и двете му кошути. Той ревеше на около 45 – 50 метра от мен, а гората кънтеше. Не можете да си представите какво е чувството такова голямо животно да се обърне към теб и от неголямото разстояние помежду ви да изреве с цялата сила, на която е способно, докато го наблюдаваш. В такъв момент имаш чувството, че дърветата сякаш ще се разцепят от мощния рев, който се блъска в тях... А ехото го отнася надалеч и го оставя дълго да кънти.

Една от кошутите обаче ме усети. Завъртя се, втренчи поглед право в мен. Наостри уши и замръзна. В момента, в който щеше да се обади, за да предупреди останалите животни за моето присъствие, се появи един напорист елен и я подгони. „Открадна“ я от ревящия до мен негов съперник. Това едновременно спаси усилията ми по успешното заснемане и ми помогна да навляза в сватбовището на благородните елени. Беше моят ден – успех да бъде горе на билото. В сватбовището. Само аз, елените и кошутите. Имах невероятния късмет да запазя в тайна присъствието си и така освен рев, двубои между мъжкарите и гонитби успех да видя и заснема няколко полови акта. А да се види такова нещо е голяма рядкост. Женската трябва да е изключително спокойна, за да допусне мъжкаря. Кошутите са много мними и предпазливи по това време на годината. Всяко нещо, което им се стори подозрително, би ги прогонило мигновено.

За около половин час направих едни от най-хубавите си кадри на благородни елени по време на сватбуването им. Появи се млад елен, доста едър и с хубави рога. Доближи ме челно. Започна да реве на около 25 метра от мен. Но мисля, че ме забеляза. Взе да се приближава плахо, стъпка по стъпка, докато стигна най-много на 15 метра от мен. Спря и се обърна настрана. Започна един непрестанен рев. После пак се обърна към мен и направи няколко крачки напред. Закова се на място и се загледа втренчено там, където се бях стаил. Наблюдавахме се взаимно, без да помръдваме. Помислих си: ако направи още една крачка, ще трябва да се разкрия изцяло, защото подобна близост бе опасна за мен. А той в същото време направи още две крачки към мен. Показах му се и двамата се озовахме очи в очи на по-малко от 10 метра един от друг. Гледахме се няколко секунди и той се отдръпна, потъвайки в гората. Аз пък реших, че това е достатъчно, за да се оттегля вече. Направих го колкото можах по-тихо, за да не ме усетят другите животни и да не безпокоя сватбуването им.

Слизайки надолу, си мислех какво бях преживял през изминалите няколко часа. Нещо, което не може да се опише с думи или покаже със снимки. Бях посветен в тайнството на едни от най-прекрасните диви животни. Чувствах се като част от тях. Те ме усещаха... и ме допуснаха край себе си. Знаеха, че съм наоколо, но ми позволиха да бъда сред тях. Бяхме едно цяло! Това мое преживяване ще остане незабравимо и незаменимо, едно от най-истинските и пълноценните, с които са ме дарили гората и дивите животни. През целия път обратно към познатите ми вече места си казвах отново и отново, че имаме невероятни гори и природа. Затова нека ги пазим и обогатяваме! Нека се грижим и помагаме на живата „премяна“ на нашата природа – дивеча!

Инж. Цветомир ЦОЛОВ
Снимки: авторът

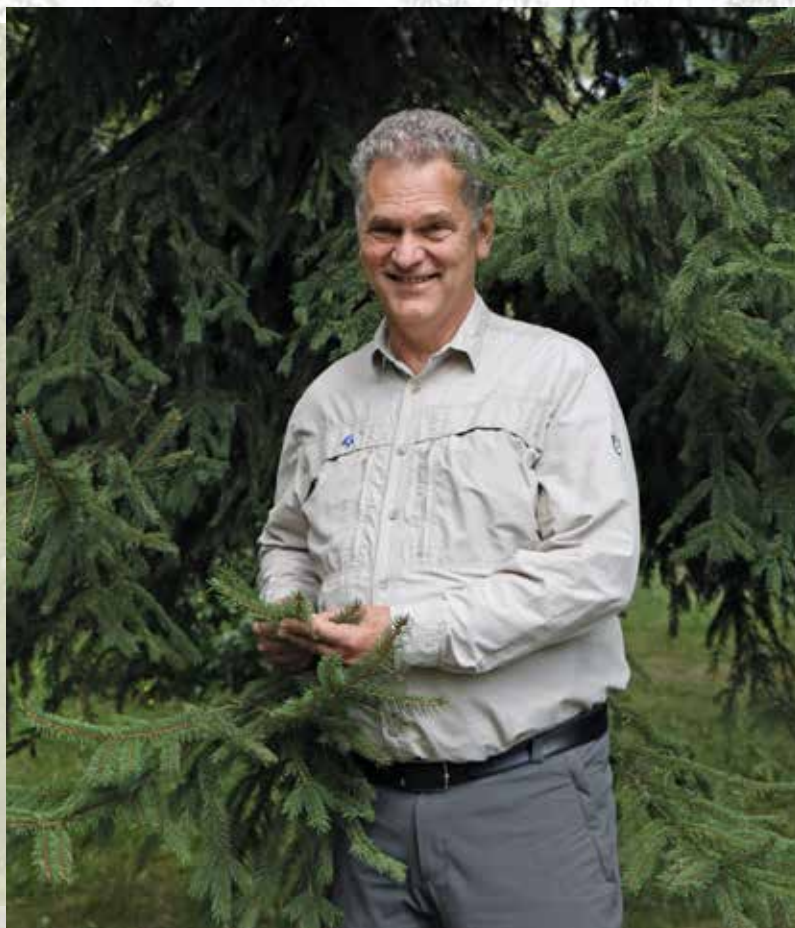

Тост на редакцията

Дирк ШМЕХЕЛ – координатор на Европейската горска комуникационна мрежа – Подгрупа „Горска педагогика“

Горската педагогика цели да ни научи как да действаме правилно

Дирк Шмехел е роден през 1961 година. Завършва специалност „Горско стопанство“ в Мюнхенския университет през 1986 г. и започва работа като лесовъд в Бавария. В Мюнхенската дирекция по горите е служител, отговарящ за функционално и регионално планиране на горите и опазване на природата. Преминал в Горската дирекция на Горна Бавария, отговаря за връзки с обществеността и горско образование. Бил е зам.-директор на Горското стопанство в Мюнхен през 2003–2005 година. След това до 2012 г. е зам.-ръководител на Отдела за научни изследвания и образование в областта на горите към Баварското държавно министерство на храните, земеделието и горите. От 2012 г. е ръководител на отдел „Връзки с обществеността и горско образование“ на Държавния институт за горите и горското стопанство. Член на Европейската горска комуникационна мрежа – Подгрупа „Горска педагогика“ (Forest Communication Network – Subgroup „Forest Pedagogics“), от 2006 г. и координатор на тази мрежа от 2010 година.

– Г-н Шмехел, какви са основните дейности на Държавния институт за гори и горско стопанство? Горската педагогика част ли е от тях?

– Баварският държавен институт за горите и горското стопанство извършва мониторинг на околната среда, като в момента се фокусира основно върху изменението на климата в цяла Бавария. Целта му е да помогне на собствениците да подобрят икономическата жизнеспособност на своите гори. За да запазим полезните ефекти на горските екосистеми, ние разработваме концепции с препоръки за устойчиво управление на горите. Експертите на Държавния институт помагат за идентифициране на животински, растителни и гъбични вредители по дървесна и храстова растителност, наблюдават тяхното развитие и определят потенциалния риск да причинят щети. Баварският държавен институт дава експертни съвети за

управлението на горските територии в Екологичната мрежа „Натура 2000“.

Институтът е движещата сила за развитието на горската педагогика и координира сертифицирането на горските педагози в Бавария. Поддържа международните информационни платформи www.waldwissen.net и www.forestpedagogics.eu.

– Как се запалихте по горската педагогика? Какво Ви дава работата, посветена на тази дисциплина?

– През 80-те години на миналия век много учители организираха за децата посещения в гората, за да видят Waldsterben (бел. ред. – симптомите на упадък на дърветата в Централна Европа от 70-те години на XX в., за които се счита, че са причинени от атмосферното замърсяване). В много баварски гори особе-

но смърчът и елата са засегнати от емисии на серния диоксид и азотните оксиди, отделяни от фабрики и трафик на колите. Десет години по-късно насажденията се възстановиха, но учениците продължаваха да искат посещения в горите. Така че през 1990 г. ние, като Баварска горска администрация, започнахме да им показваме красотата им и ползите от тях. Затова създадохме Баварския пътеводител, който е преведен на 9 езика. От 1985 до 2000 г. основахме десет горски центъра, предимно в близост до големите градове, и през 2005 г. започнахме да обучаваме горски педагози. За тези задачи и проекти отговарях от 1990 до 2024 г., така че горската педагогика стана основна тема в моята професионална работа като лесовъд. Горската педагогика ми дава толкова много в емоционален план, когато виждаш безброй щастливи и усмихнати деца и възрастни.

– Как се разви горската педагогика от първите ѝ стъпки до сега, какво се промени през годините и как виждате нейното бъдеще?

– Развитието на горската педагогика в отделните страни се различава съществено. Първите ѝ стъпки са съсредоточени основно върху това човек да изживее природата с всичките си сетива, като учи за гората и работи в нея – да залесява например. Заниманията на експертите от горските организации с деца чрез методите на горската педагогика не са PR на горското стопанство, а образователна задача. Десетилетието на ООН (2005 – 2014 г.) за образование за устойчиво развитие донесе нов начин на мислене за участниците в горската педагогика. Сега лесовъдите признават, че чрез заниманията по горска педагогика трябва да се преследват образователни цели, но и много повече от знания. Горската педагогика се ориентира в посока да ни научи как да действваме правилно. Като разглеждаме бъдещето ѝ, трябва да запитаме участниците в нея дали поемат отговорност за действията си, дали поставят под съмнение собствения си начин на живот – действам ли устойчиво, за да имаме ние и нашата земя достойно бъдеще.

– Разкажете ни повече за дейността на Подгрупата „Горска педагогика“ към Европейската горска комуникационна мрежа в контекста на екологичното образование.

– Всяка година от 2005 г. Подгрупата организира общоевропейски практически ориентиран специализиран конгрес и е изготвила план за действие за горско образование, който има за цел да засили значението на горското екологично образование. Важно за нас е осигуряването на качество и развитие на предложенията за горско образование. Бавария, Австрия и Швейцария, предизвикани от Десетилетието на ООН, дадохме тласък за интегриране на целите на образованието за устойчиво развитие и в горското образование. Целта на ООН за устойчивото развитие трябва да бъде водещ принцип във всички области на образованието, така че глобалните проблеми като изменението на климата, бедността и свръхексплоатацията на природата да бъдат разрешени. А образованието на обществото за горите може и трябва да има ценен принос за това. Чрез Десетилетието на ООН баварското горско образование първоначално беше силно ориентирано към измере-

нията на устойчивостта (екологично – икономическо – социално-културно), като след това надгради – например в „Насоките за горско образование“, за всяка дейност да има информация кое измерение може да бъде специално подчертано. По-задълбочените цели на Комисията на ЮНЕСКО – Германия, по-специално 12-те компетенции според Хаан, наскоро станаха важни за целите на горското образование в Бавария (бел. ред. – оформящата компетентност обхваща набор от ключови компетентности, от които се очаква да дадат възможност за активно, отразяващо и съвместно учене за устойчиво развитие). „Насоките за горско образование“ на Баварската горска администрация от 2017 г. отразяват това като образователни цели: „Управлението на горите служи като модел за устойчивост, който включва и трите измерения на устойчивостта – икономическо, екологично и социално-културно, и ги взема предвид по балансиран начин. Творческата компетентност на участниците трябва да се насърчава чрез създаване на учебни ситуации, в които те влизат в контакт с природата и откриват възможности за активно участие; отговорното използване на природните ресурси служи като ориентир; практикува се мрежово и далновидно мислене и действие и местните, регионалните и глобалните връзки стават очевидни; решения могат да бъдат разработени въз основа на текущи и реални проблеми“.

Предвид своето разбиране за образованието за устойчиво развитие Подгрупата на Европейската горска комуникационна мрежа се споразумя да работи по т.нар. стъпков модел, който представлява 6 педагогически стъпки към екологична зрялост в образованието за устойчиво развитие, проектиран от Бьорн Хелге Бьорнстад от Института за разширяване на горите в Норвегия. Поредността на шестте стъпки е следната: научете се да се наслаждавате, когато сте сред природата; преживявайте и наблюдавайте природата; разберете екологичната мрежа; осъзнайте взаимодействието между човека и природата; вземете решения по въпроси, свързани с околната среда; бъдете отговорни за бъдещето.

– В една от статиите си пишете, че горската педагогика е „много повече от предаване на знания“. Как определяте нейната мисия?

– Много добре обучени горски педагози в Европа могат с основание да твърдят, че техните предложения вече отговарят на първите четири нива на стъпковия модел, за който вече споменах. Защото те предават радостта от прякото преживяване в природата и насърчават ученето за самооткриване. И там, където гората, като място за обучение и нейното отговорно управление като гениален модел за цялостно разбиране на устойчивостта, е направена „осезаема“ в истинския смисъл на думата – нива 3 и 4 също са достигнати. Участниците разпознават връзките в природата и започват да разбират взаимодействията между хората и гората. И с това образованието в областта на горите вече има ценен принос към образованието за устойчиво развитие. Разбира се, горското образование все още е изправено пред предизвикателството да се изкачи до по-високи нива. Най-вече в Германия, Швейцария и Скандинавия много участници или проекти вече предлагат възможности за вземане на решения и участие

(стъпка 5) или насърчават хората да поемат конкретна отговорност, или да израснат в чувството си за отговорност (стъпка 6).

– Какво от дейността на Подгрупата на Европейската горска комуникационна мрежа в момента е на дневен ред?

– Сега се обсъжда дали и как образованието в областта на горите да се адаптира към 17-те цели за устойчиво развитие от Програмата на ООН за 2030 година. Образованието в областта на горите не трябва да губи връзката си с гората, когато се опитва да адресира възможно най-много от 12-те компетенции на образованието за устойчиво развитие или дори да постигне 17-ата цел на образованието за устойчиво развитие. Това е така, защото търсенето на преходи в гората продължава да нараства в цяла Европа особено от началните училища. С „основни предложения“ на нива от 1 до 2 или от 1 до 4 могат да бъдат подкрепени важни „основни компетенции“ в емоционалната, когнитивната и социалната област.

Някои спортисти твърдят: „Никога не променяйте печеливш отбор“, но Хенри Форд е казал: „Ако винаги правите това, което винаги сте правили, винаги ще получавате това, което винаги сте получавали“. И двете препоръки изглеждат важни за бъдещето на горското образование в Европа.

– Как се обучава горският педагог в Германия?

– Обучението за сертифициран горски педагог продължава общо 19 дена, разпределени в блокове през уикенда в продължение на 2 години. Има и стаж с горски обиколки с продължителност 40 часа. Обучението завършва с изпит, който се състои от самостоятелно планирана и реализирана горска обиколка.

– Какви са впечатленията Ви от българските колеги?

– Бях много впечатлен от опита на българските горски педагози както в теоретичната подготовка, така и в практическата работа. Вложено е време в обученията чрез сертифициращи курсове, организирани и разработени от д-р инж. Анна Петракиева и нейните колеги. Обещаващ изглежда също така широкият спектър от участници, които са отговорни за предлагането на програми по горска педагогика в цяла България. По време на Конгреса по горска педагогика в УОГС „Г. Ст. Аврамов“ – с. Юндола, бях впечатлен от това, че служителите в държавните горски стопанства си сътрудничат, предлагайки своите най-добри практики, като показват дейностите си в рамките на работилницата. Трябва да се спомене и това, че горската педагогика в България вече се фокусира върху предизвикателството да комуникира с обществеността за опасностите, пред които са изправени нашите гори – промяна в климата, пожари, насекомни вредители.

– Изказвате мнението, че днес горското образование е по-важно от всякога. Защо?

– В бъдеще горската педагогика ще бъде изправена пред предизвикателството да засили диалога с всички социални групи, които имат интереси, свързани с горите, и по-специално с тези в образователния сектор.

Горската педагогика може да направи връзки с важни за обществото ни теми като промяната на климата, миграцията или здравето на хората. Дори на пръв поглед това да не са класически горски теми, със сигурност могат да се направят връзки с гората и нейното използване. Разнообразието от участници в горската педагогика е изправено пред предизвикателството да продължи да разработва подходящи образователни предложения за текущи „мега теми“ в бъдеще. По този начин образованието в областта на горите може да остане в диалог с различните целеви групи, да расте неговото политическо и социално значение и да продължи своята успешна история.

Образованието в областта на горите се сблъсква с подобни промени в социалната и горската политика или свързаните с горите промени в цяла Европа. Тези предизвикателства могат да бъдат решени само чрез диалог между горските администрации и собствениците на гори и обществото. Всъщност виждам големи възможности за горската педагогика. Предложенията за обучителни програми за горите могат да са ценен принос и да привлекат участници с различни интереси и групи заинтересовани страни към дискусия. Приemanето и разбирането за устойчивото използване на горите може да бъде насърчавано чрез предложения за обучения във и за горите. Свързаното с горите екологично образование може също да даде положителен принос на горското стопанство за опазването на климата. Обучението във и за горите може да повлияе и коригира възгледите за гората, които са силно повлияни от емоции и индивидуални, лични възприятия или пропуски в знанията. Само тези, които познават разнообразието от екосистемни услуги от гората и нейното значение за изменението на климата – заплахи и възможности, могат да работят целенасочено за интересите ѝ. Предложенията за обучения в областта на горите могат да дадат на нарастващия брой посетители не само „съзнателност“ за собственото им благополучие, но и възможност да се погрижат за интересите на гората. Горските обучителни програми могат да предложат на младите хора стимули за промяна в тяхното собствено поведение. Това може и трябва да надхвърли залесителните кампании и да даде възможност за изследване и опознаване на самите себе си, както и участие в решения, свързани с горите. Гората е отлично място за учене и модел за представяне на проблемите на устойчивостта. Резултатите и опасностите от изменението на климата са видими и разбираеми в гората както никъде другаде. Екологичното образование, свързано с горите, може да предложи начини за излизане от климатичната криза и да насърчи устойчив начин на живот.

– И традиционният за рубриката ни въпрос: „Какво е за Вас гората?“

– Природата е най-близкото място от нашата среда за намиране на тишина, отдиш и време за размисъл. Място, където мога да изпитам красотата на нашето творение и гения на Бог, на създателя. Гората за мен е най-приятелното място за молитва, за пеене, а понякога и за плач.

Женя СТОИЛОВА
Снимка: Йордан ДАМЯНОВ

ВЕСЕЛА
Коледа
И
ЩАСТЛИВА НОВА ГОДИНА

**ВИЖТЕ
НАШИТЕ
ТЕКУЩИ
ПРОМОЦИИ**

Wood-Mizer ви благодарим за страстта и майсторството, с които превърнахте дървото в красиви истории през 2024 г.

Пожелаваме ви вълшебна Коледа и успешна Нова 2025 г.!

www.woodmizer.bg

office@ecotechproduct.com

Екотехпродукт ООД

София 1186, ул. „Стар Лозенски път“ № 38

тел./факс: 02/979 17 10

тел.: 02/462 70 35

тел.: 089 913 31 10

Wood-Mizer

from forest to final form

Скакалец ли е, или щурец?

Кой ли не е чувал песента на щурците в топла лятна вечер! Тази свирня, подобна на чуруликане, е много нежна, но настойчива и неспирна. А как иначе – повечето видове щурци са активни само нощем и няма да ги чуете през деня. Но какво е това неспирно бърмчене по обед в най-големия пек? По това време на деня се обаждат скакалците. Те имат нужда от слънчевата светлина, за да повишат телесната си температура.

И вие ли сте любопитни да узнаете кои са приликите и разликите между скакалците и щурците?

И скакалците, и щурците са насекоми от разред Правокрили. Разредът е голяма група от подобни видове, който включва различни семейства и родове.

Насекомите от разред Правокрили имат много общо – от трите чифта крачета на коремчето задните са уголемени и способни да скачат. Крилето им са два чифта – леко втвърдени предни и прозрачни, ветрилообразни задни. Женските се различават лесно по дългото яйцепологало в края на коремчето. Любопитно е, че освен лесно забележимите две очи скакалците и щурците имат още три прости очи – по едно в основата на всяка антенка и едно между тях. Двата вида насекоми

Марокански скакалец

Полски щурец

си приличат и в жизнения цикъл, в който новоизлюпеното от яйце насекомо, наречено нимфа или ларва, изглежда като миниатюрна версия на възрастното, но без крила. За да расте, нимфата трябва на няколко пъти да премахва външната си твърда обвивка, наречена екзоскелет. Този процес се нарича линее и се случва 5 – 6 пъти при скакалеца и между 8 и 10 пъти при щуреца. Новият екзоскелет е мек, но след няколко часа се втвърдява. Крилата на нимфата започват да растат след около месец.

А ето и кои са основните особености при щурците и скакалците:

Възпроизвеждане на звуци. Мъжките скакалци и щурци издават особените звуци, за да привличат и общуват с женските индивиди. Скакалците издават звук чрез движение на заден крак срещу предно крило, докато при щурците звукът се произвежда чрез движение на едното предно крило срещу другото. Двата звука са много различни един от друг.

Местоположение на ушите. Интересен факт е, че при нито една група скакалци или щурци ушите не са разположени близо до главата, както е при гръбначните животни. При скакалците слуховите органи са в горната част на корема, докато при щурците се намират на коленете на предните крака.

Диетата на скакалците е изцяло растителна, докато щурците се хранят както с растения, така и с други насекоми.

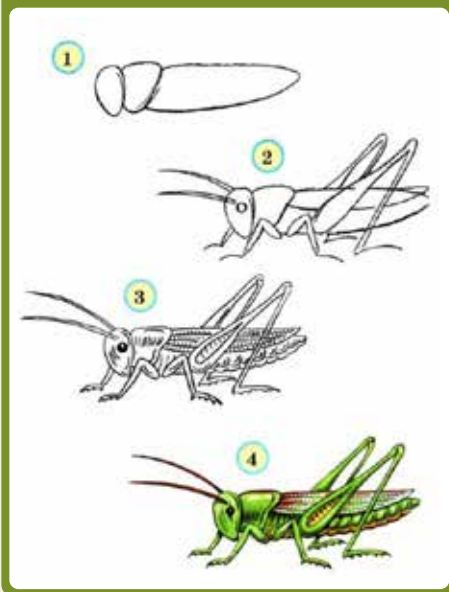
Двата вида имат някои специфични черти:

На цвят **скакалецът** е кафяв, сив или зелен – така той отлично

се слива с околната среда. Някои видове имат и ярки краски, за да привличат женските. Само мъжките скакалци издават звуци. На дължина са от 5 до 13 сантиметра. Силата на скока на скакалеца се крие в големите му задни крака. Те реално функционират като катапулти. При подготовката за скок скакалецът свива бавно мускулите си. Специален сегмент в коляното действа като пружина, съхранявайки цялата енергия. Тогава скакалецът отпуска мускулите на краката, позволявайки на пружината да освободи енергията си и така той катапултира тялото си във въздуха. Скакалците могат да изминат разстояние 15 – 20 пъти дължината на тялото си с един скок. В България са по-разпространени италианският, мароканският, зеленият и горският скакалец.

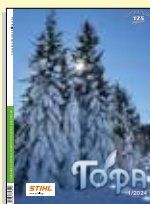
Щурецът обикновено е кафяв или черен, без никакви цветни петна. На дължина е 2.5 см – доста по-малък от скакалеца. Притежава подобни на антени придатъци, които стърчат от задната част на тялото му. Околната температура въздейства на силата, с която мъжките щурци свирят. Колкото по-високи са градусите навън, толкова по-шумна е тяхната песен. Хранят се предимно с листни въшки и мравки. Някои от звуците, издавани от мъжките щурци, имат за цел да привлекат женските, а други – да предупредят останалите мъжки за присъствието им. В България се срещат два вида – щурец пустинник и полски щурец.

Научете колко е лесно сами да нарисувате скакалец, като следвате стъпките в илюстрацията!

Женя СТОИЛОВА

Годишно съдържание 2024

1

Поздравление на д-р инж. Мирослав Маринов – зам.-министър на земеделието и храните...II корица
Нови ръководители.....2
Светлана Бънзарова – ДЛС „Дикчан“ продължава да пише вековната си история 3
Д-р инж. Светозар Михайлов – *Горите във фаза на старост*: Опазването на старите гори – обща цел, различни пътища. 7
Доц. д-р Георги Костов, гл. ас. д-р Нено Александров, гл. ас. д-р Тома Тончев – *Лесовъдство*: Адаптивно стопанисване на бялборовите култури. 9
Д-р инж. Нестор Домусчиев – *Горите по света*: Горското стопанство в Китайската народна република 14
Борислав Белдев – *Ловно стопанство*: В ДЛС „Витошко – Студена“ се проведе демонстрация на вземане на проба от дива свиня за трихинелоза и АЧС. 16
Женя Стоилова – *Международна конференция*: Ключовите теми на COP28 в Дубай: изкопаеми горива и пари 18
Евелина Атанасова – *Проекти*: ЮЦДП – Смолян, приключи проект за подобряване на природозащитното състояние на горите 19
Чл.-кор. проф. д.н. Иван Илиев – *Памет*: Проф. д.н. Димитър Коларов – живот, посветен на гората 22
Фондация „По-диви Родопи“ – *Възстановяване на биоразнообразието*: Диви, по-диви Източни Родопи. 23
Женя Стоилова – *Гост на редакцията*: Директорът на Зоологическата градина – София, ланд. арх. Добромир Бориславов: Мечтата ми е да възстановим дендрологичните турове 24
Християн Иванов – *Обичам България*: Мемоарите на ЛЕЩА 27
Женя Стоилова – *Горска педагогика – забавна страничка за малки и пораснали деца*: Какво е мъх – първото растение в нашия свят 28
Фотоконкурс „Гората е в сърцето ми“ . . . . .III корица

2

Светлана Бънзарова – *Интервю*: Изпълнителният директор на ИАГ инж. Стоян Тошев пред сп. „Гора“: Модернизацията и иновациите в областта на контрола са във фокуса на Изпълнител-

ната агенция по горите. 2
Борислав Белдев – *Делнични срещи*: ДЛС „Арамлиец“ – земя на хората с грижа за дивеча 4
Нови ръководители: Доц. д-р Христо Михайлов е новият ректор на Лесотехническият университет 9
Николета Динева – *Международни изложения*: „Jagd & Hund“ в Дортмунд – мястото за среща със световните тенденции в ловната индустрия 9
Инж. Никола Каварджиков – *Проекти*: Възстановяване на автохтонната растителност по бреговете на р. Марица на територията на РДГ – Пловдив. 10
Д-р инж. Нестор Домусчиев – *Горите по света*: Горското стопанство в Китайската народна република 14
Д-р инж. Светозар Михайлов – *Споделен опит*: Кестеновите насаждения в България: опит, възможности, препоръки...16
Светлана Бънзарова – *125 години горски печат*: Списание „Лесовъдец“ – предвестник на лесовъдските издания. 19
Минимални цени за ползване на дивеч за организиран ловен туризъм в Република България за периода от 01.03.2024 до 28.02.2025 г. съгласно чл. 76, ал. 2 от Закона за лова и опазване на дивеча...20
Женя Стоилова – *Гост на редакцията*: Създателят на инициативата „Капачки за бъдеще“ Лазар Радков: Доброволчеството е незаменен аспект от развитието на обществото 24
Евелина Атанасова – *Вековните гървета в България*: На територията на ЮЦДП – Смолян, 170 дървета са обявени за вековни. 27
Женя Стоилова – *Горска педагогика – забавна страничка за малки и пораснали деца*: Историята на лишеите, или как животът винаги намира начин 28
Фотоконкурс „Гората е в сърцето ми“ . . . . .III корица

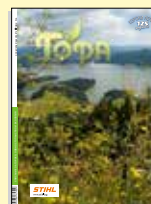
3

Светлана Бънзарова, Борислав Белдев – *Представяме Регионалната дирекция по горите – Стара Загора*: В люлката на горската история се кове бъдещето на горите 2
Избран е нов декан на Факултет „Горско стопанство“ в Лесотехническият университет. 8
Д-р инж. Петя Матева – *Лесозащита*:

Фитосанитарно състояние на българските гори през 2023 г. и предстоящи лесозащитни мероприятия за 2024 г. 9
Д-р инж. Георги Гогушев – *Лесовъдство*: Трансформация на иглолистните култури в долния лесорастителен пояс...12
Доц. д-р Момчил Панайотов, гл. ас. д-р Николай Цветанов – *Природни нарушения в горите*: Исторически анализ и симулационни изчисления на големи лавини в Бъндеришката долина в Пирин 14
Инж. Николай Тотев – *Ловно стопанство*: Популацията и трофейните качества на благородния елен в дивечовдните участъци на РДГ – Велико Търново...18
Доц. д-р Ангел Ферезлиев – *Агроресовъдство*: Изследвания на основните компоненти на агроресовъдска система в Чепинската котловина, Северозападни Родопи 22
Д-р инж. Нестор Домусчиев – *Фоторепортаж*: В царството на иглолистните гори 26
Юлия Събчева – *Горско кино*: Пет късометражни филма разказват за устойчивото стопанисване на горите. 27
Д-р инж. Петя Матева – *Горска педагогика – забавна страничка за малки и пораснали деца*: Познатите и позабравените листогризеци насекоми идват с пролетта 28
Фотоконкурс „Гората е в сърцето ми“ . . . . .III корица

4

Седмица на гората 1 – 7 април: *Гората е живот и обща отговорност*: За да има гора, за да има живот, пръв в отговорността е лесовъдът.....2
Доц. д-р Татяна Станкова, доц. д-р Ангел Ферезлиев, ас. Кристиан Колев – *Лесовъдство*: Нов бонитетен модел за белоборовите култури у нас: взаимодействие между особеностите на антропогенния им произход и климатичните промени...21
Борислав Белдев – *Изложение „Природа, лов, риболов“*: С фокус върху природата и децата 24
Д-р инж. Павел Павлов – *Юбилей*: 115 години НПГГСД „Сава Младенов“ – Тетевен 29
Международно състезание „Млад дърво-секач“ 30
Росица Гатева – *Горска педагогика – забавна страничка за малки и пораснали*

ли деца: Да запечатаме чара на разходка в гората в красив спомен, или как да направим глинен медальон с растителни орнаменти 32
 Фотоконкурс „Гората е в сърцето ми“ . . . . . III корица

5

Светлана Бъзарова – Инж. Здравко Бакалов – носител на приза „Лесовъд на годината“ за 2023 г.: Лесовъдът на ХХ век е залесител, лесовъдът на

XXI век е стопанин 2

Инж. Катерина Кутина – Анализ: Цени на дървесината в България и чужбина . . . 7

Светлана Бъзарова – 145 години горска служба в България: Първият Закон за горите 10

Яна Барзова – Проекти: Възстановяването на естествените гори в Югозападна България – опит и предизвикателства . . . 12

Борислав Белдев – Изложение „Техномобел“: Иновации под знака на 20-годишния юбилей 16

Инж. Кристина Иванова – Ловно стопанство: Расте интересът към прегледа на паднали рога от благороден елен в ДЛС „Воден – Ири Хисар“ 18

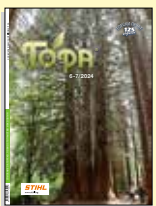
Йоана Гюрова – Фестивал на зеленката: През води и гори до лековитите извори на Странджа 19

Инж. Филип Устабашиев – Национално състезание „Горски многобой“: Висок спортен дух показва бъдещите лесовъди 22

Женя Стоилова – Висше образование: Випуск 2023 на ЛТУ получи дипломите си 24

София Костадинова-Илкова – Празник на Подгорието: Да се хванем за зелено 26

Женя Стоилова – Горска педагогика – забавна страничка за малки и пораснали деца: Метаморфозата на пеперудите – едно от скритите чудеса на природата . . . 28
 Фотоконкурс „Гората е в сърцето ми“ . . . . . III корица

6/7

Екип на сп. „Гора“ – Инж. Здравчо Тодоров – носител на отличието „За цялостен лесовъдски принос“ за 2023 година: Всяка трудност ти дава

съвет какво да правиш в бъдеще 2

Д-р инж. Любчо Тричков, д-р инж. Нестор Домусчиев – Проекти: Подпомагане на страните от Централна и Източна Европа при разработване на стратегии и планове за действие за биоикономика . . . 6

Д-р инж. Петя Матева – Съхнене – тема с продължение: Фитосанитарното състояние на иглолистните гори в по-

следните десет години 10

Борислав Белдев – Съвещание по стопанисване на горите: Горски експерти и представители на науката обсъдиха мерки против съхненето на иглолистните култури 12

Анкета 14

Татяна Добринова, Галина Кузманова, Владислав Стойнев – Юбилей: Професионалната гимназия по горско стопанство и дървообработване „Николай Хайтов“ – Варна, отбеляза своята 100-годишнина 15

Ловно стопанство: Обзор на състоянието на дивечовите запаси в България 17

Доротея Андонова-Костадинова – Положиха основите на Олимпийската гора в Радомир 20

Екип на списание „Гора“ – Добри практики: Противоерозионните залесявания на ДГС – Симитли – мисията е възможна 22

Женя Стоилова – Уроците на лесовъдите: Гората като уникална класна стая 25

Женя Стоилова – Международни срещи: Полски лесовъди посетиха България и споделиха опит и добри практики 28

Доц. д-р Евгени Цавков – Студентска практика: Да видиш гората с погледа на бъдещия лесовъд 30

Инж. Цветомир Цолов – Фоторепортаж: Нов живот 32

Женя Стоилова – Гост на редакцията: Живко Момчев от Центъра за горски науки: Хората търсят все по-близък контакт с природата и повече знания за естествените науки 34

Женя Стоилова – Горска педагогика – забавна страничка за малки и пораснали деца: Внимание! Горските пожари унищожават дивата природа и живота в нея . . . 36
 Фотоконкурс „Гората е в сърцето ми“ . . . . . III корица

8

Екип на списание „Гора“ – По следите на пожара в Славянка: И на източния, и на западния фронт всичко е спокойно . . . 2

Екип на списание „Гора“ – Представяме РДГ – София: Ключовите думи са професионализъм, законност и баланс 4

Чл.-кор. д.н. Георги Георгиев, чл.-кор. д.н. Пламен Мирчев, проф. д-р Маргарита Георгиева, д-р Севдалин Белилов, ас. Веселин Иванов, Любомира Георгиева – Лесозащита: Entomophaga maifurcata – мощен регулиращ фактор на популацията на гъботворката в Североизточна България 11

Светлана Бъзарова – Един ден на . . . : Инж. Веселин Маринков – ръководител-проекти в „ПризмаИнфо“ ЕООД: Лесо-

устроител е комплексна професия с елементи на откривателство 15

Инж. Катерина Кутина – Анализ: Динамика на износа и вноса на дървесина 19

Анкета 24

Проф. Александър Х. Александров – Двадесет и шести конгрес на IUFRO: С мисъл за устойчиви гори със сигурна биоикономика, биоразнообразие и еко-системни ползи 27

Женя Стоилова – Горска педагогика – забавна страничка за малки и пораснали деца: Защо светят светулките? . . 28

Фотоконкурс „Гората е в сърцето ми“ . . . . . III корица

9

Женя Стоилова – XVIII европейски конгрес по горска педагогика: Природните бедствия и промените в климата бяха във фокуса на срещата . . . 2

Горските пожари през 2024 г.: Безотговорността е най-опасната искра 6

Обмяна на опит: Горски служители и пожарникари участваха в обучение за гасене на горски пожари в Австрия . . . 9

Женя Стоилова – Странични дейности в горите: ЮЗДП – Благоевград, развива възможности за допълнителни приходи . . . 10

Д-р инж. Петя Димитрова-Матева, доц. Светослав Анев, проф. Николина Цветкова, доц. Динко Овчаров, доц. Ганка Чанева, проф. Вера Алексиева – Лесо-

защита: Фитосанитарно състояние на буквите гори през пролетта на 2024 г. и щети, нанесени от буковия скокльо . . . 14

Анкета 16

Борислав Белдев – Висше образование: Лесотехническият университет посрещна своя стотен випуск 17

Д-р инж. Георги Гогушев, инж. Мирослав Шумаров – Лесовъдство: Преизмерване на дървета в постоянна пробна площ в резерват „Баюви дупки – Джинджирица“ 18

Светлана Бъзарова – 145 години горска служба в България: Първият Закон за горите 20

Инж. Николай Тотев – Ловно стопанство: Трофейните качества на благородния елен на територията на СЦДП – Габрово 22

Павел Павлов – Добри практики: Каузата за възстановяването на гора над Габрово обедини лесовъдите и обществеността 24

Оля Генова – Горска педагогика – забавна страничка за малки и пораснали деца: Как да пазим гората от пожар . . . 28

Фотоконкурс „Гората е в сърцето ми“ . . . . . III корица

ФОТОКОНКУРС

„Гората е в сърцето ми“

Уважаеми читатели, приключи конкурсът за любителска снимка „Гората е в сърцето ми“.

През годината в редакцията на списанието се получиха десетки фотографии, интересът към творческата надпревара беше голям. Благодарим Ви! Със своите снимки в двете категории – „Гори“ и „Диви животни“, поставихте предизвикателство пред редакционния екип на списанието да избере най-добрите кадри.

След като обърнахме внимание на всяка изпратена снимка, единодушно решихме да обявим за победители в конкурса следните фотографии:

Категория „Гори“

Категория „Диви животни“

Снимките ще бъдат публикувани като корици на списанието.
Редакцията ще се свърже с авторите, за да уточни получаването на наградите.

STIHL

**ВЕСЕЛА КОЛЕДА
И ЩАСТЛИВА
НОВА ГОДИНА!**
